

Onze Vogels

59e jaargang no.1, januari 1998

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

se

Kruising Bruinborstriet

Tekst: Geert de Glas

In de reeks exoot x exoot is bovenvermelde bastaard niet zo vlug terug te vinden. De reden daarvoor is mij onbekend alhoewel het toch de moeite loont deze kruisingen te kweken.

Bij het samenstellen van het kweekkoppel moet men starten met uitstekende exemplaren. De Diamantvinkpop moet niet zozeer een supergroot exemplaar zijn. Deze vogels worden meestal vlug vet met de gekende doorhangende borst als gevolg. Waar men wel op moet letten is dat de zwarte borstband breed en mooi afgelijnd is zonder inkepingen. De witte bollen in de flanken moeten groot, mooi en symmetrisch getekend zijn. Exemplaren met te kleine bollen mag men niet gebruiken.

Voor de bruinborstrietvink gelden ongeveer de zelfde eisen. De donkere kleur moet mooi afgelijnd zijn als ook de donkere band op de borst. Deze band vertoont meestal een lichte inkeping in het midden maar dit is toegelaten. Hij moet ook zoveel mogelijk tekening in de flanken. Deze tekening (witte stippen die niet rond van vorm zijn) is echter niet altijd te zien. Bij vele exemplaren zit de tekening verdoken onder de vleugels.

In de mate van mogelijke nemen we jonge exemplaren die oud genoeg zijn en dus broedrijp zijn. Het kweekkoppel wordt reeds enkele maanden voor de aanvang van de kweek samengezet. Wanneer beide partners niet overeenkomen, kan dit aan de Diamantvink liggen.

De Bruinborstrietvink is overwegend een niet agressieve vogel die met andere exoten kan samengehouden

worden. Dit is althans mijn ervaring. Dit jaar bekwam is zes kruisingen uit drie nesten. In totaal waren er een tiental eieren bevrucht waarvan er zes uitkwamen en ik kreeg ze allemaal op stok.

De zes jongen werden opgebracht door Japanse meeuwen. Als de jonge vogels zelfstandig zijn, dient men ze afzonderlijk op te kooien om ze kalm te krijgen. Wanneer men dit niet doet,

vink x Diamantvink

Foto's: J. van Maelen

zal het achteraf moeilijk zijn ze nog kalm te krijgen. Dit geldt trouwens voor de meeste kruisingen.

Hun Jeugdkleed is bruin-beige zonder enige spoor van tekening. Na een aantal weken beginnen ze te ruien en pas dan komen de mooie kleuren te voorschijn.

Opmerkelijk is wel dat de zes jonge vogels verschillend van keur zijn alhoewel ze van hetzelfde ouderkoppel voortkomen. De vogel op de foto heeft een ogenschijnlijk zwarte borst maar wanneer hij in het zonlicht staat vertoont de borst een donkerrode kleur. Een ander exemplaar heeft werkelijk een oranjeborst en nog een andere heeft een rode borst. De vogel op de foto is een mannelijk exemplaar.

De poppen zijn minder fraai gekleurd en zijn grijsachtig van kleur. Wel bezitten ze evenveel flanktekening maar de borstkleur is vlekkerig en zijn niet geschikt voor de tentoonstelling. Ook de bek blijft grijsachtig in tegenstelling met de mannen. Wanneer deze in topconditie komen, wordt de snavel ook oranjerood. Afhankelijk van de lengte van de bevedering, kunnen er zich zogezegde "witte pluimpjes" be-

vinden onder de snavel. Meestal zijn dit geen witte pluimpjes maar wanneer er één klein veertje ontbreekt, dan komt de witte ondergrond van de veer te voorschijn.

De buitenste rand van die kleine veertjes is immers zwart. Soms wordt er dus door de keurmeester ten onrechte 75 punten toegekend omdat er zich

een "wit veertje" onder de ondersnavel bevindt. Het is gewoon de onderliggende kleur van de veer die sneeuwwit is.

Na de tentoonstelling plaatst men de vogels afzonderlijk in kooien. De ervaring leert ons dat het soms vechtersbazen zijn, niet alleen tegen soortgenoten maar ook tegenover andere exoten. Nog een bijzondere vaststelling is ook dat de kooi goed op slot is. Ze hebben immers de neiging vlug uit te breken. Ik heb het trouwens aan de lijve ondervonden en zo een mooi exemplaar in de natuur zien wegvliegen.

Persoonlijk heb ik al veel plezier beleefd aan deze kruisingen.

Op de tentoonstellingen behaalden ze verschillende kampioenstitels tot zelfs goud op het Belgisch Kampioenschap.

Over Kanaries gesproken

ZANG • KLEUR • POSTUUR

Start tijdig met juiste kweekvoorbereiding

Elke liefhebber leeft met enige spanning naar het nieuwe kweekseizoen toe. Menigeen ziet het succes van de aanstaande kweek al voor zich voordat de vogels in de broedkooi zijn geplaatst.

Daarin schuilt een gevaar: namelijk dat een te korte aanloopperiode in acht genomen wordt. De vogels impulsief op een foutief moment stimuleren tot paring en eieren leggen is niet erg zinvol. Ze moeten de tijd krijgen om naar de broedperiode toe te leven, zo niet dan start men met vogels die daarvoor niet geheel klaar zijn.

Dat kan tot gevolg hebben dat er een legsel wordt geproduceerd zonder dat er bevruchting heeft plaats gevonden. En als dat dan bij slechts één onbevrucht legsel blijft, dan is dat meestal nog geen echte ramp. Herhaalt zich dit echter in korte tijd dan is de pop al voor de helft of meer "leeg" zonder dat er ook maar over resultaat gesproken kan worden.

Als het tussen de beide partners goed klikt, dan ziet de eigenaar vaak dat de man een poging tot paring doet, maar niet elke bevruchting heeft als resultaat dat er ook daadwerkelijk bevruchting plaats vindt. Dikwijls hebben liefhebbers in de eerste wintermaanden nog alle tijd. Zodra het echter januari wordt krijgen ze de kriebels. Nog zenuwachtiger wordt men als een medeliefhebber komt vertellen dat er bij hem al jonge kanaries in het nest liggen.

Start zo'n gehaaste liefhebber dan ook nog met nieuw aangekochte kweekvogels, waarvan hij eigenlijk weinig of niets weet, dan is het risico aanwezig dat betreffende vogels nog veel te jong zijn om voor de kweek te worden ingezet. Kanaries, die nog geen negen maanden oud zijn, geven meestal tijdens de eerste ronde niet het gewenste kweekresultaat. Met een maandje ouder is de kans op succes al veel groter. Daarbij komt nog, dat deze te jonge vogels nog maar

net door de rui zijn: dat ze een veel te korte rustperiode hebben gehad. Een voldoende lange rustperiode is nodig omdat er tijdens die periode veel krachten opgebouwd moeten worden voor het zware werk dat tijdens het aanstaande kweekseizoen komen gaat.

Kijken wij naar de natuur, dan zien wij, dat hetgeen daar het langst slaapt met de meeste vitaliteit wakker wordt, maar in de natuur hangen er geen kalenders die zeggen dat het "al januari" is en dus gaan vogels hun eigen gang zonder alle foutieve driftige aansporingen van de mens.

Met onjuiste en niet tijdige, liever gezegd vroegtijdig van start gaan voor wat betreft kweekvoorbereiding, worden jaarlijks grove fouten gemaakt. Het is al dikwijls gezegd, toch herhaal ik het nog eens dat er zonder goede voorbereiding zelden of nooit een succesvolle eerste kweekronde zal volgen.

Jaarlijks bereiken mij veel vragen betrekking hebbende op mislukkingen tijdens de kweek, dikwijls zijn dat vragen die weer nieuwe vragen oproepen zoals: hebben uw vogels recentelijk nog een kuur gehad, en zo ja, waarmee en was dit in de juiste dosering en bovendien, op welk moment? Of: wat het je voor toevoegingen aan de normale voeding verstrekt en waren die doseringen misschien wat overdreven? Kortom, foutieve, eventueel overmatige maar ook onvoldoende verstrekkingen voor wat betreft voeding zullen invloed hebben op de gezondheid en vervolgens op de prestaties van uw vogels. De liefhebber die *niet impulsief* te werk gaat, zal invloed uitoefenen op hetgeen zonder afdwingen te beïnvloeden is en zonder te forceren is er de meeste kans op succes.

Kuren, eventueel preventief en op advies van deskundige, daarop hoeft niets tegen te zijn, in tegendeel zelfs maar dan wel *zeer zorgvuldig* en afhankelijk van het medicament, niet te korte tijd voor aanvang kweek. Je ontkomt er natuurlijk niet altijd aan, korte tijd vóór of zelfs tijdens de kweek kan

er altijd wel eens een aanleiding zijn dat je medicamenten moet gebruiken maar doe dat *nooit klakkeloos* en zoals gezegd, raadpleeg een deskundige die, alvorens toediening, de *juiste diagnose* kan stellen.

Bij een juiste kweekvoorbereiding moeten wij met veel aangelegenheden rekening houden, in dit artikel zijn wij slechts op een paar punten ingegaan, dus is het m.i. zinvol nog enkele belangrijke aangelegenheden op te sommen. **Let op het volgende.**

Klikt het al tussen partners in de broedkooi? Zo niet en is er sprake van vechten, dan nog even geduld met het koppelen. Vogels die niet broedrijp/geslachtsrijp zijn, nog niet inzetten voor de kweek. Een pop die niet kogelrond is, is nog niet volledig broedrijp. Ook een man, die in de broedperiode nauwelijks te onderscheiden is van een pop geeft vrijwel zeker geen bevruchting. Relatieve luchtvochtigheid bewaken, zolang de hygrometer tussen de 50 en 70% aangeeft, zal dat geen problemen geven.

Voldoende uren verlichting gedurende een voldoende lange periode. Zo'n veertien tot vijftien uren per etmaal hebben de vogels gedurende een periode van zo'n drie weken voorafgaande aan het eerste legsel, beslist nodig.

Zet geen te jonge vogels in voor de kweek, liefst minimaal negen maanden oud, liever nog enkele maanden ouder.

Waakzaam blijven op eventuele tekorten in de voeding, dit geldt niet uitsluitend voorafgaande aan de kweekperiode maar het gehele jaar door moeten uw vogels kunnen beschikken over het juiste menu.

Overdoseringen met medicamenten kunnen gevaar opleveren voor de gezondheid, daardoor kan het middel minstens even erg worden dan de kwaal waartegen het medicijn is ingezet. Zet uitsluitend vitale en volledig gezonde vogels in voor de kweek. Bij twijfel niet koppelen: laat liever een

De
legsel

broedkooi leeg staan dan daarin ongezonde vogels plaatsen.

Warmte is minder belangrijk dan *stabiliteit in temperatuur*. Een vorstvrije ruimte is voor kleurkanaries voldoende als de vogels dat gedurende een langere periode gewend zijn. Mannen tijdens de rustperiode scheiden van de poppen, dit om voortijdig ongewenste paringen te voorkomen. Eenmaal gepaard, dan zal een nieuwe partner vrijwel nooit meteen geaccepteerd worden.

Kooibodems droog houden, dit kan bijvoorbeeld met absorberende bobebbedekking. Een vochtige kooibodem is een ideale voedingsbron voor ongedierte. Zonder vocht is geen leven mogelijk, dat geldt ook voor hetgeen wij in onze vogelverblijven niet kunnen gebruiken. Koppel aan een overjarige pop geen erg jonge man. Overjarige popjes produceren dikwijls sneller een legsel dan jonge popjes. Dit levert een groter risico op van onbevuchte eieren wanneer de jonge man nog net even meer tijd nodig heeft met de geslachtsrijpheid. Geen partners koppelen die sterk verwant zijn. Raadpleeg altijd uw kweekadministratie en let op voldoende formaat. Geen beweegbare zitstokken in de broedkooi.

Geen kunststof nestbakjes zonder poriën gebruiken. Afgesloten kunststofbakjes houden vaak te veel vocht vast hetgeen goed duidelijk wordt als je bijvoorbeeld een binnennest met kleine jongen uit het bakjes tilt.

Geen nylon nestmateriaal gebruiken, dit materiaal geeft kans op verwondingen of afknellingen. Ook gekleurde nestmaterialen kunnen ongeschikt zijn omdat kleurstoffen giftig kunnen zijn. Bij kweek- en jonge vogels het drinkwater dagelijks ververset, voedingsresten tijdig verwijderen. Door opname van onzuiver drinkwater alsmede door het binnen krijgen van vervuilde voedingsresten worden ziekten in de hand gewerkt.

Vogelgrit maar ook scherpe maagkiezel moet constant beschikbaar zijn.

Als u de kweek ingaat met inachtnaam van het in dit artikel gestelde, dan is de kans op een succesvol kweekseizoen zeker aanwezig.

Ad van Eck

Column

Heeft u dat nou ook?

Wandelend van TT naar TT kom je steeds dezelfde mensen tegen en je denkt "Verhip, die zie je ook overal!" Het jaar daarop zeg je gedag en denkt "Waarom komen ze helemaal naar hier?" Tja, gewoon net als u: kijken!

Tijdens een van die TT-bezoeken kom je er gewoonlijk wel achter bij welke afdeling ze lid zijn. Je maakt dan een praatje, feliciteert hen met het behaalde resultaat en je merkt dat ze het zelfde hebben gedacht als jij.

Het wordt op den duur een gewoonte om ze te zien en je mist ze als je ze dat jaar niet ziet. Het jaar daarop zeg je "Goh, ik heb je verleden jaar niet gezien."

Zo ontstaat een familie van bekende bezoekers die je trouw op elke TT tegenkomt. Je maakt een praatje en merkt dat er elk jaar wel wat bijzonders is. Sommigen hebben nooit wat, anderen hebben altijd van alles. Als de vogels het goed hebben gedaan, maar de punten wel/niet gehaald zijn dan heeft de keurmeester het wel of niet goed gedaan. Als de vogels het niet gedaan hebben is er wel een onbekende ziekte of de aangekochte vogels zijn verkeerd behandeld door de vorige eigenaar. Zo is er elk jaar wel een verhaal achter de liefhebber.

Ik zie dat zo:

Iedereen doet zijn best, maar niet iedereen heeft de zelfde tijd voor de vogels of het zelfde geld of de zelfde ruimte. We hoeven geen excuses te zoeken omdat er geen kampioenschap is behaald. Erbij zijn, laat een ander dan maar een betere brengen, dat is het motto. Dat zijn verhalen!

Kent u dat verhaal van iemand die muizen kweekte? Neen? Ach, maar dat is een ander verhaal.

Gea Stoop

Met KONACORN op het goede spoor

TOPPRODUCTEN VOOR VOGELS

KONACORN® is producent van een grote diversiteit aan uitgebalanceerde zaadmengsels, die afgestemd zijn op de eisen van de verschillende groepen vogels.

De hooggekwalificeerde grondstoffen worden na controle en reiniging in de juiste verhoudingen gemengd.

Dus naast een optimale samenstelling is de smakelijkheid en verteerbaarheid voor uw vogel bijzonder goed.

KONACORN®
JAAP KOOPMAN DIERVOEDING BV
Industrieweg 23, 7761 PV Schoonebeek
Telefoon 0524 - 53 22 22 Telefax 0524 - 53 28 00

Simply the best

VOGELS

De Tijgervink

een verrukkelijke en goedkope astrilde

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

Menig ontluikende aviculturist is totaal verrukt als hij een mannetje Tijgervink - *Amandava amandava* - in het volle broedkleed gadeslaat in een gemengde collectie vogels in een beplante volièrre. De vogel grijpt zich dan vast aan de zijkant van een grasstengel, zijn staart als een waaijer terwijl hij langs de stengel omhoog klimt om bij de rijpende zaden boven aan te komen.

Voor de meeste beginners die, gemakkelijk te houden, schitterende gekleurde zaadeters uit exotische delen van de wereld willen houden, past de Tijgervink uit Azië ideaal in een gemengde collectie. Dit hoeft niet in te houden dat deze soort alleen voor beginners is, want veel ervaren kwekers die zich specialiseren in het houden van en kweken met vinken en prachtvinken, houden er toch een aantal Tijgervinken op na voor de kweek.

Tijgervink ♂ & ♀

Een aantal jaren geleden, toen ik voor het eerst begonnen ben prachtvinken te houden in Zuid-Afrika, was dit een van de soorten die ik had en ik heb er ook mee gekweekt. Ik ben altijd geïntrigeerd geweest voor deze miniatuur prachtvinken uit Azië! In die tijd was de gewone naam in Zuid-Afrika Strawberry- (=aardbeivink), een zeer toepasselijke beschrijving voor een mannetje in broedkleed. Echter, de naam Aarbeivink wordt normaal gesproken gebruikt voor een ondersoort (*A.a. punicca*), die ietwat kleiner is. Het verenkleed is feller rood met talrijke witte stippen, alles bij elkaar een fraaie combinatie (ook de naam Chinese tijgervink wordt voor *A.a.p* wel gebruikt). De Geelbuik Aarbeivink (= Geelbuik Tijgervink) *A.a. flavidiventris* is het derde ras, maar dat is in de avicultuur veel zeldzamer. Ik heb de Geelbuik Tijgervink slechts éénmaal gezien. Helaas was die niet

De/

ssel

in perfecte tentoonstellingsconditie, maar omdat hij zo uiterst zeldzaam is in de volière, besloot ik hem te fotograferen, simpelweg om hen vastgelegd te hebben. Bij de voorbereidingen vroeg ik me af of het mogelijk zou zijn een foto te maken van de vogel met zijn vleugel omhoog. Als dat zou kunnen, zou dit de gele buik volledig tonen en wel zo ver die reikt in de flanken. Het uiteindelijke resultaat is te zien in dit artikel. Daarna moest ik nog uit zien te vinden hoe ik het zelfde resultaat kon bereiken met de normale Tijgervink, zodat dit te zijner tijd kon worden gebruikt om lezers en kwekers van prachtvinken te laten zien wat de verschillen tussen de ondersoorten zijn. Als er lezers zijn in Onze Vogels die informatie kunnen verschaffen over deze zeldzame ondersoort, waar ze zitten, broedresultaten, of als er lezers zijn die er in Nederland in de kooi of volière hebben, zal ik blij zijn met deze informatie. Deze kan gestuurd worden naar Gea Stoop, redactrice van Onze Vogels..... Andere alternatieve namen die af en toe gebruikt worden voor de Tijgervink zijn o.a. Rode Astrilde, Rode Munia, Bombay Avadavat en eenvoudigweg, Avadavat. Het is belangrijk er aan te denken dat het gebruik van een alternatieve naam niet noodzakelijkerwijs betekent dat het een ander soort of ondersoort is.

Tijgervinken zijn vrij algemeen in geschikte biotopen in grote delen van India, Pakistan, China, Thailand, Vietnam, Java en Bali en andere eilanden van Indonesië. Grasland langs waterlopen en kaalslagen zijn de meest geschikte gebieden en vaak zijn ze daar in kleiën groepen te zien, maar buiten het broedseizoen zijn de groepen groter. Ze worden ook gezien in dorpen

Tijgervink ♂

Geelbuik Aardbeivink (Geelbuik Tijgervink) ♂

en af en toe in tuinen en zij slapen gemeenschappelijk in rietvelden, suikerriet et cetera. Kleine millets en graszaden vormen het belangrijkste deel van hun dieet, dat aangevuld wordt met kleine insecten, vooral in het broedseizoen.

In de Aziatische landen zoals India is de Tijgervink een veel voorkomende kooivogel en mannetjes worden in heel kleine kooitjes gehouden, alleen voor de zang, die hoewel best aardig, niet uitzonderlijk is. Mannetjes hebben een broedkleed en een eclipskleed, het is de enige prachtvink die dit heeft! In het rustkleed lijken de mannetjes op de bruinkleurige vrouwtjes, maar gewoonlijk is het eclipskleed slechts gedeeltelijk en bevat het nog enig rood. Er zijn veel redenen voor de populariteit van de Tijgervink. Het is een sterke soort na goed acclimatisering, fraai gekleurd, gemakkelijk te verzorgen en hij kweekt goed onder de juiste omstandigheden. Als men volledig van hun volle schoonheid wil genieten, is een beplante volière ideaal, vooral als er hoge rijpende grassen groeien. Gewoonlijk bestaat hun dieet uit kleine pluim gierst en gele millet, aangevuld met trossierst en rijpend gras, plus muur- als het tenminste schoon is en niet bespoten met pesticiden et cetera. Sepia en grit moeten altijd beschikbaar zijn. De volière hoeft niet groot te zijn en vooropgesteld dat die niet overbevolkt is, zullen Tijgervinken vlot tot broeden overgaan. Ze zijn ook al, met succes, in grote broedkooien gekweekt. Een belangrijk verschijnsel bij broeden binnen, zonder daglicht, is, dat mannetjes neigen naar melanisme en hun verenkleed zal donkerder worden, zelfs tot zwart toe in sommige gevallen. Nesten worden soms gebouwd in tenen mandjes, of laag in struiken en ook wel in nestkastjes. Zacht gras is het ideale materiaal, met rijpende aren en veren voor de binnenvoering. Legsels van 4-6 eieren zijn normaal en het broeden duurt 12-14 dagen. De jongen vliegen uit met 20-21 dagen. Als ze broeden hebben ze levend voedsel nodig om de jongen met succes groot te brengen. Fruitvliegjes, witte larven plus allerlei andere kleine insecten die ze in de volière die beplant is kunnen vangen, worden met succes aan de jongen gevoerd.

Noot van vertaler: Van de Tijgervink zijn er al kleurafwijkingen. Er is ook al nakweek van een kleurafwijking (pastel), aldus Rudi Driesenmans. Hij heeft in '97 mooie resultaten behaald.

osel

De

Grasparakieten

A. van Kooten

STORINGEN EN AFWIJKINGEN TIJDENS HET BROEDPROCES VAN DE GRASPARKIET

DEEL 3

Elk jaar weer doen zich bij talloze kwekers storingen voor tijdens het broedproces. Als zich zoiets voordoet wil je als kweker graag weten wat je er (nog) aan kunt doen.

In een drietal artikelen wordt ingegaan op storingen en afwijkingen die zich kunnen voordoen tijdens het broedproces van de grasparakiet. Tevens wordt getracht aan te geven wat de oorzaak van de storing of afwijking kan zijn en hoe één en ander eventueel is te verhelpen.

In deel 3, tevens het laatste deel over dit onderwerp, worden de volgende storingen en afwijkingen behandeld:

14. Spreidpoten
15. French Moults (kruipersziekte) / jongen verliezen grote slag- en staartpennen
16. Flecky-headed

14. SPREIDPOTEN

Soms kan het voorkomen dat in een nestkastje een jong ligt met spreidpoten. De poten staan ver uit elkaar en het jong kan ze niet onder het lichaam trekken. Een dergelijk jong ligt letter-

lijk met gespreide poten in het nest. Wat betreft de oorzaak tast men nog in het duister. Toch kwam ik in het maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers van september 1981 een opmerkelijk verhaal tegen van de heer J.F. Bouwman. De heer Bouwman geeft hier een drietal oorzaken aan met betrekking tot het ontstaan van spreidpoten, te weten:

14.1 VITAMINE TEKORT

Het vitaminetekort wat ervoor verantwoordelijk is dat sommige vogels windeieren leggen, dus de vitamine die nodig is voor de kalkvoorziening van het ei, is dezelfde als die verantwoordelijk is voor spreidpoten (bedoeld wordt hier vitamine D).

De genezing van spreidpoten is een kwestie van de betreffende jongen op een leeftijd van elf en twaalf dagen, gedurende ca. vier dagen, een overdosering van vitamine D of levertraan (bevat vitamine D) rechtstreeks in de bek te geven. Dit is redelijk goed te doen met een injectiespuit zonder naald, een kropnaald of bijvoorbeeld een oogdruppelaar.

De jongen zullen de druppels op deze leeftijd nog gretig opdrinken.

Twee dagen na het verstrekken van de laatste overdosering levertraan zullen de jongen de poten al weer recht onder het lichaam kunnen houden en er goed op kunnen staan en lopen.

Voor de genezing van spreidpoten is een tijdige herkenning erg belangrijk. De meeste liefhebbers zullen echter pas zeker zijn dat de jongen spreidpoten hebben als het al te laat of bijna te laat is, namelijk als het jong zo'n 14 tot 17 dagen oud is.

Toch blijkt er een verschil te zijn tussen jongen met spreidpoten en gezonde jongen.

De jongen met spreidpoten blijken namelijk, als gevolg van het vitaminege-

brek, op de dijen een roodachtige schrale kleur te vertonen. Deze schrale kleur, hoewel soms maar op een klein plekje aanwezig, is soms al op de leeftijd van acht à tien dagen zichtbaar.

Helaas is het niet mogelijk om voor de 'zekerheid' een extra dosering levertraan aan de jongen te geven. Bij overdosering van vitamine D zal het effect bij jongen, die deze vitamine in voldoende mate bezitten, averechts werken omdat een teveel van deze vitamine juist ontkalking van de beenderen tot gevolg zal hebben. Jongen die reeds spreidpoten hebben als ze vier dagen oud zijn, zijn over het algemeen niet te redden. Hetzelfde geldt voor jongen die ouder zijn dan ca. veertien dagen.

In sommige gevallen is het euvel ook te verhelpen met een pleister, waarin op een afstand van ca. 1 cm. twee gaatjes worden geknipt.

De pootjes worden door de gaatjes gedaan en de pleister wordt dichtgeplakt. Bij deze methode hebben de poten voldoende ruimte om te groeien. Vogels die deze vorm van spreidpoten op hun jongen overbrengen alsmede de jongen die genezen zijn van deze vorm van spreidpoten, dienen uitgesloten te worden voor de kweek. Het lijkt er namelijk op dat het niet of onvoldoende kunnen benutten van vitamine D uit de voeding, op de jongen kan worden overgedragen.

14.2 TIJDELIJK VITAMINE TEKORT

Laat u een broedpaar, dat in twee rondes samen zo'n tien jongen goed heeft grootgebracht, nog een derde ronde grootbrengen en in het nest vindt u dan één of meer vogels met spreidpoten, dan kunt u in dit geval het ouderpaar gerust aanhouden. In dat geval is het gewoon een tijdelijk tekort aan vitamine D geweest. In een dergelijk geval heeft u gewoon te veel geëist van het ouderpaar.

Hierboven is reeds behandeld hoe u de jongen met spreidpoten kunt genezen. Vogels met grote nesten (tot 5 jongen) moeten we zeker niet meer dan twee broedsels per jaar laten grootbrengen.

14.3 TE ZWAAR BROEDENDE POPPEN

Deze vorm van spreidpoten is pas te voorkomen als de pop het eerste jong al min of meer platgedrukt heeft of wanneer we uit eerdere broedronde dit gedrag van de pop kennen. De oplossing van dit probleem is vrij eenvoudig.

Zodra het eerste jong namelijk uitgekomen is, legt u er direct een beduidend groter jong (7 à 8 dagen) uit een ander nest bij. Dit jong vangt de eerste klappen wel op zodat de andere jongen rustig uit kunnen komen en zonder spreidpoten kunnen opgroeien. Bij deze vorm van spreidpoten is het net alsof de vaak nog onervaren pop geen keuze kon maken tussen het jong en de resterende eieren. Op latere leeftijd kan de pop deze slechte eigenschap door gewenning afgeleerd hebben.

Spreidpoten worden ook nog wel eens waargenomen bij jongen die in broedblokken met een vlakke bodem, dus zonder kuiltje, worden geboren. De verklaring hiervoor is dat het totale lichaamsgewicht van de (zware) pop hierdoor op het jong komt te rusten. Een kuiltje in de bodem van het broedblok draagt bij tot een betere drukverdeling van het lichaamsgewicht van de pop.

15. KRUIPERSZIEKTE (FRENCH MOULT)

Eén van de meest gevreesde storingen waarmee we als kweker geconfronteerd kunnen worden is de kruipersziekte of ook wel French Moul genoemd.

Bij deze aandoening betreft het jongen waarbij, veelal net voordat ze uitvliegen, zonder zichtbare oorzaak de staart- en slagpennen uitvallen. Gevolg hiervan is dat deze vogels niet (meer) kunnen vliegen en alleen in staat zijn om op de grond te lopen (vandaar 'kruipers').

Bij nadere beschouwing zult u in de schachten van de pennen een roodbruine substantie vinden en ook blijken de pennen aan het uiteinde van de schacht een knik te bezitten, een soort verzwakking.

Een terugblik in de geschiedenis leert ons dat deze ziekte zich voor het eerst vertoonde zo rond 1870 in één van de grote kwekerijen in Frankrijk (Dit verklaart ook de naam French Moul of te wel Franse rui). Rond deze

tijd waren er in Frankrijk zeer groots opgezette kwekerijen. Gezien de overbevolking en de slechte hygiënische omstandigheden werd de ziekte hieraan toegeschreven. Door de tijd heen is er in verschillende landen veel onderzoek gedaan naar de oorzaak van de ziekte, echter veelal zonder succes.

Ook vele goed bedoelde eigen experimenten met voeding, overleggen van eitjes, strenge hygiëne, geen overbelasting van de kweekstellen, voldoende licht en lucht etc. leken soms resultaat te hebben maar gaven nimmer een overtuigend bewijs over de oorzaak van deze ziekte.

Het overtuigend bewijs van de oorzaak van French Moul is eigenlijk nog maar sinds kort geleverd.

In augustus 1981 publiceerden Davis, Bozeman en medewerkers de resultaten van een onderzoek omtrent French Moul bij grasparkieten. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat French Moul werd veroorzaakt door een lichte besmetting met het **papovavirus**.

Later, in 1984, werden de resultaten van een gericht onderzoek naar French Moul bij grasparkieten op de Universiteit te Gifu in Japan gepubliceerd. Katsuya Hiray, Nonaka en enkele anderen onderzochten de oorzaak van French Moul bij grasparkieten nadat in verschillende zeer grote commerciële kwekerijen uitbraken van French Moul onder de jonge grasparkieten hadden plaatsgevonden. Bijzonder was hierbij dat er zeer weinig dode jongen voorkwamen. Zeer veel vogels herstelden.

De ziektegevallen liepen uiteen van zeer licht vederverlies tot sterk vederverlies. Bij onderzoek bleken de nieren van de jonge vogels besmet te zijn met het papovavirus terwijl andere organen zoals lever, hart en milt zeer weinig aangetast waren. Ook werd het papovavirus in de veerfolikels en in de huid aangetroffen van de jonge grasparkieten.

De vogels produceerden antistoffen tegen het virus hetwelk eveneens in verschillende organen in grote concentratie werd aangetroffen.

Uit dit onderzoek bleek dat een lichte papovavirus besmetting wel French

Jonge Grasparkiet, dom.bont klaarpn grijs-groen

Moul teweeg bracht, maar geen sterfte.

Verder stelde men dat de leeftijd waarin de besmetting met het papovavirus plaatsvindt een zeer belangrijke rol speelt.

Besmetting met het papovavirus van vier weken oude grasparkieten bleek geen ziekte verschijnselen en of French Moul te veroorzaken.

In hetzelfde jaar (1984) publiceert professor Bernier verdere bevindingen over French Moul bij grasparkieten. Hierbij kwamen een aantal nieuwe punten aan het licht. Zo bleek bijvoorbeeld dat bij vogels die de ziekte hadden overleefd, de kleur van de nieuw aangegroeide slagpennen verbleekt was. Bij de daarop volgende rui kwamen echter normaal gekleurde slagpennen weer terug. Ook was er in dit onderzoek aandacht voor de besmettingsoverdracht van de ziekte. De infectie, zo blijkt, kan plaatsvinden via de eieren, maar ook via de ontlasting en de uitgevallen veren van de vogels.

Uit weer een ander onderzoek kwam naar voren dat de besmetting ook kan plaatsvinden bij vogels die niet met elkaar in contact komen maar wel in dezelfde broedruimte verblijven (bijvoorbeeld in twee verschillende broed-

osel

De

kooien). Deze besmetting vindt plaats in zestien dagen.

Nu we uit de verschillende wetenschappelijke onderzoeken de veroorzaker van French Moults kennen, rijst direct de vraag: "Wat kan c.q. moet ik nu doen als ik met de ziekte geconfronteerd wordt?" Helaas luidt het antwoord op deze vraag: "Tot op heden valt er niets tegen de ziekte te doen". Geneesmiddelen bieden hier geen uitkomst.

Het grasparkietenlichaam zal zelf, door het maken van antistoffen tegen de papovavirus, de ziekte moeten overwinnen.

Bij een uitbraak van French Moults zijn er wel, ter voorkoming van verdere gevolgen, verschillende tips te geven, te weten:

1. Kweek onderbreken en de vogels voor minstens 1 maand uit de kweekruimte verwijderen.
2. Vogels in een gedesinfecteerde ruimte brengen.
3. De totale kweekruimte, inclusief muren, vloer, drinkbakken e.d. goed schoonmaken en desinfecteren.
4. Desinfecteer op dezelfde wijze de broedkooien en broedblokken. Let er vooral op dat geen zaadcellen en ontlasting achterblijft.
5. Zet na twee maanden de vogels weer in de kweekruimte.
6. Breng nooit French Moults jongen in een kweekruimte onder waar zich broedende vogels bevinden.
7. Breng geen vogels uit een andere volière in de kweekruimte tijdens de kweek.

Het spreekt vanzelf dat in zeer goede conditie verkerende vogels een besmetting met het papovavirus beter weerstaan dan die waarvan de conditie te wensen overlaat. De snelheid van het aanmaken van de antistoffen blijkt erfelijk vastgelegd. Dit betekent dat er vogels zullen zijn die, als gevolg van een langzame aanmaak van antistoffen, (veel) minder weerstand zullen kunnen bieden aan deze ziekte. Dit verklaart ook waarom men lange tijd heeft verondersteld dat French Moults een aandoening was die erfelijk bepaald werd.

Een goede conditie van onze grasparkieten kunnen we verkrijgen door een voeding te verstrekken waarin in de juiste hoeveelheden alle stoffen voorkomen die het grasparkietenlichaam nodig heeft. Vanwege een artikel, die ik tegenkwam over French Moults, leg ik hier bewust het verband tussen een goede conditie en een goede voeding.

Samenvattend vertelt de schrijver van dit artikel namelijk het volgende: Nadat hij geconfronteerd werd met een pop, die in twee ronden negen kruipers voortbracht en niet één gezond jong, kreeg hij van een ervaren kweker het advies om aan zijn eivoer de aminozuren Arginine*, Cystine* en Lysine-mono-hydrochloride* toe te voegen. Met als reden dat deze aminozuren te weinig in onze zaadmengsels voor komen. Het resultaat na toevoeging van de betreffende aminozuren was dat de pop die 100% kruipers gaf, geen kruipers meer kreeg. Toen hij de aminozuur-toevoeging staakte kreeg de pop weer 100% kruipers.

Toen de bewuste aminozuren vervolgens weer in de voeding werden versprekt, bracht zij weer een nest gezonde jongen groot.

De schrijver veronderstelt vervolgens dat door toevoeging van de genoemde aminozuren de algehele weerstand bij de vogels toeneemt en daardoor voldoende weerstand geboden kan worden aan het ziekmakende papovavirus.

Eén en ander lijkt nogmaals te bevestigen dat bepaalde voedingsstoffen een (levens)noodzakelijke rol spelen in het grasparkietenlichaam. Indien dergelijke voedingsstoffen ontbreken zal onherroepelijk de algemene weerstand van de vogel aangetast raken met als gevolg dat de vogel ziek wordt en of zal sterven. Dit is trouwens niet anders als bij de mensen waar immers ook bij voedingstekorten ziekten uitbreken. Denk in dit verband aan de (gruwelijke) beelden die we regelmatig voorgeschoteld krijgen uit derde wereldlanden. Zijn het ook hier niet de kinderen (dus de jongsten) waarbij de weerstand, ingeval van voedingstekorten, het als eerste laat afweten. Willen we voldoende weerstand kunnen bieden aan ziekmakende virussen dan zullen in onze voeding alle levensnoodzakelijke voedingsstoffen aanwezig moeten zijn.

* Met de toediening van pure aminozuren moeten we oppassen. De betreffende aminozuren kunnen het beste gegeven worden via een natuurproduct. Om bovenstaand effect te krijgen kan aan een kilo eikrachtvoer, 75 gram sojabloem en 200 gram boekweitmeel toegevoegd worden.

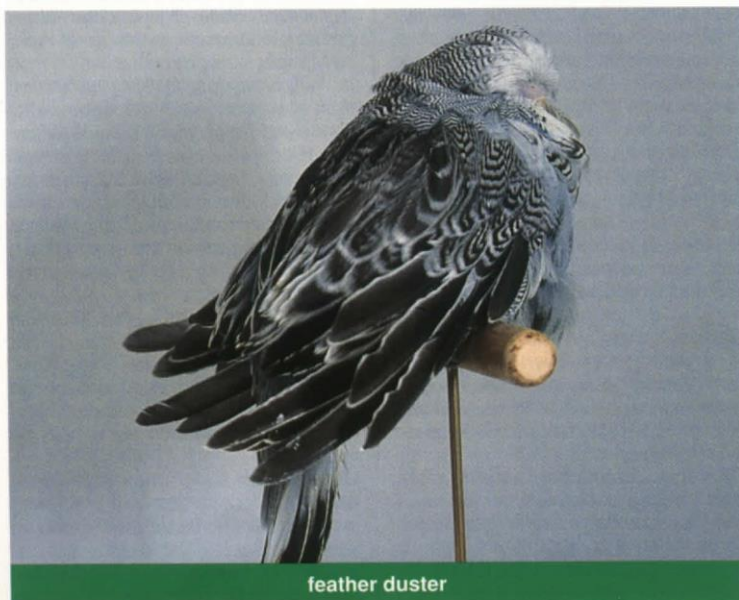
16 FEATHER DUSTER (VEERKRULLEN)

Een feather duster is een grasparkiet met een extreem lange bevedering. In veel gevallen wordt de bevedering bij feather dusters zo lang, dat de veren uiteindelijk gaan krullen.

Deze afwijking, want dat is het, wordt wel de ziekte van 'Down' (= mongoloïde idiotie) onder de grasparkieten genoemd.

Zelf kweekte ik m'n eerste feather duster in maart 1992. Tot ongeveer de 4e week was de vorming van de veren net als bij de andere jongen in het nest. Toen het betreffende jong ongeveer 5 weken oud was dacht ik werkelijk een vogel van wereldklasse te hebben gekweekt. Tjonge, tjonge wat een kop zat er op dat grasparkietje en wat was dit jong groot!!

Al snel kwam echter de teleurstelling, want door de extreme groei van de

feather duster

veren ontstaat een grasparkiet, waarbij elke vergelijking met de standaard grasparkiet (het ideaal beeld!) mank gaat.

Een feather duster is in vergelijking met z'n leeftijdgenoten veel groter en dikker.

Dit blijkt te worden veroorzaakt door enerzijds de extreem lange veren en anderzijds door de ruimte tussen de veerfollikels, die in vergelijking met normaal bevederde grasparkieten, groter is.

Een geheel ander aspect dat opvalt bij feather dusters is het feit dat ze vrij traag en weinig actief zijn. Eénmaal uitgevlogen besteedt een feather duster een groot deel van de dag aan het zoeken naar voedsel en aan het eten ervan. Mogelijk dat de bevedering, die grotendeels voor de ogen hangt, en het trage en slome karakter van deze vogels hier debet aan zijn.

Het exemplaar dat ik kweekte heb ik meerdere malen teruggezet in het broedblok omdat het op de bodem van de broedkooi weinig tot geen voedsel tot zich nam en of kreeg toegestopt van de oudervogels. Opvallend hierbij was ook dat de feather duster steeds bij de overige (uitgevlogen) jongen op de bodem van de broedkooi om voedsel bedelde.

Het feather duster jong dat ik kweekte is niet veel ouder geworden dan 7 weken, een leeftijd die overeenkomt met ervaringen van andere kwekers. In het algemeen worden feather dusters hooguit enkele maanden oud en zullen ze maar zelden het stadium van volwassenheid bereiken.

In Onze Vogels (51e jaargang, No. 9, 1990), het maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, schrijft de heer A. Versluis met betrekking tot de vererving van feather dusters dat het hier waarschijnlijk een recessieve vererving betreft. Het tamelijk wetmatige voorkomen van deze afwijking in bepaalde stammen en het onmiddellijk ophouden hiervan als het koppel aan andere vogels wordt gepaard lijkt deze theorie over de recessieve vererving redelijk te staven, aldus de heer Versluis in het betreffende artikel. Van een dominante vererving is geen sprake omdat de feather duster zich niet voortplant en derhalve steeds voortkomt uit "gewone" vogels.

Bij de kweek van feather dusters blijkt de verhouding in een nest veelal 1 feather duster op 4 "normalen" te zijn. Zoals u al heeft kunnen lezen houdt het verschijnsel op wanneer we de oudervogels met andere partners paaren.

De reden hiervan is dat de recessieve factor niet dezelfde gemuteerde factor in de nieuwe partner ontmoet. Wel worden er uit een dergelijke paring ongeveer 50% niet zichtbare splitvogels (= vogels die de feather duster factor verborgen bij zich dragen) geboren. Feather dusters kunnen voort komen uit zowel kort als lang bevederde vogels. De feather duster die ik zelf kweekte kwam uit de paring korte bevedering x lange bevedering (=buff).

Opgemerkt dient te worden dat feather dusters die voortkomen uit kort bevederde vogels over het algemeen langer overleven dan feather dusters uit lang bevederde vogels.

Wanneer de factor inderdaad recessief vererft, zo stelt de heer Versluis, zal het aantal dragers steeds meer in aantal toe nemen, te weten: drager x drager is 1 feather duster, 2 dragers en 1 gewone.

Tweederde van de nakomelingen is dus drager. Deze vogels zullen gepaard aan een gezonde partner 50% gewone en 50% dragers voortbrengen.

Uit bovenstaande mag duidelijk zijn dat vogels die deze erfelijke eigenschap bij zich dragen moeten worden uitgesloten voor de kweek. Het feit dat steeds meer kwekers tijdens de kweek geconfronteerd worden met het fenomeen feather duster, lijkt bovengaande verervingstheorie over de feather duster in sterke mate te bevestigen.

Ik ben dan ook van mening dat we met betrekking tot het fenomeen feather duster het zekere voor het onzekere moeten nemen en vogels, die feather dusters voortbrengen, moeten uitsluiten voor de kweek.

17 FLECKY HEADED VOGELS

Flecky headed vogels zijn vogels die op het voorhoofd, in meer of mindere mate, zwarte vlekken vertonen. Bewust behandel ik de flecky headed vogels onder het hoofdstuk 'Storingen tijdens het broedproces' omdat het gezien moet worden als een fout. Een eigenschap dus die ongewenst is bij de kweek!

Met betrekking tot de vererving van flecky headed vogels is nog maar

Eis niet te veel van oudere vogels (Grijs, man)

wenig bekend. Eén van de erfelijkheidstheorieën die mij het meest aansprak is die van de heer R. Mills-paugh.

De heer Mills-paugh gaat er hierbij van uit dat er twee verschillende type flecky vogels zijn en wel in drie gradaties. Het eerste type heeft de vlekken verspreid over de gehele kop, terwijl het tweede type een soort van bandtekening over de kop heeft. De drie gradaties zijn licht-, midden- en zwaar flecky. Vogels die licht flecky zijn hebben een paar donkere vlekken in de omgeving van de ogen, midden flecky vogels een aantal gevlekte veren verdeeld over de kop en zwaar flecky vogels overheersend donkere vlekken verdeeld over de gehele kop.

Na onderzoek (proefparingen) met flecky headed vogels kwam de heer Mills-paugh tot de volgende theorieën.

Theorie 1

Er is meer dan één flecky headed mutatie.

Als dit inderdaad het geval is en er twee of drie verschillende mutaties zijn die aanleiding geven tot het produceren van flecky vogels dan zal dit de nodige onduidelijke kweekresultaten geven. Immers, sommige vogels kunnen gemakkelijk één of twee mutaties in zich hebben en flecky vogels

geven die dominant, geslachtsgebonden en/of recessief zijn.

Theorie 2

De flecky mutatie vererft gelijk aan de kuifvariëteit. Dit betekent dat het bij de vererving van de flecky mutatie gaat om een combinatie van genen (= erfelijke eigenschappen), waarbij uit de verschillende combinaties diverse gradaties flecky vogels kunnen voortkomen en vogels die de flecky mutatie recessief vererven.

Theorie 3

Zowel theorie 1 als theorie 2 is juist. Wanneer deze theorie juist is, verklaart dit dat er twee verschillende flecky mutaties zijn.

Geraadpleegde literatuur:

- Anonymus, Niet elk ei bevat nieuw leven, maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, 47e jaargang no.2, 1986
- Anonymus, Het slecht uitkomen van eieren, Informatieblad Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.3, 1990.
- Bakker H., Heeft u ook slecht gekweekt?, Informatieblad

- Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.3, 1989.
- Beckman W., Handleiding voor de grasparkiet kweker, Thieme & Cie, Zutphen, 1989.
- Berens J.G., Wat doen we er aan?, Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.2, 1986.
- Bouwmeester J.F., Maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.3 - 4, 1986.
- Broek van den G.J., Even reageren, Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.4, 1986.
- Hordijk J.J., Veren plukken, Informatieblad Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.3, 1989.
- Hordijk J.J., Oorzaak kruipersziekte opgelost, Informatieblad Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.4 - 5, 1985.
- Hordijk J.J., Het kweken met de grasparkiet, Informatieblad Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.2, 1987.
- Linden v.d. H.W.J., Kruipers bij grasparkieten, Maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, 40e jaargang no. 6, juni 1979.
- Linden v.d. H.W.J., Grasparkieten allerlei:

Storingen tijdens de kweek, Maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, 42e jaargang no.4, april 1981.

- Millspaugh R., Flecky headed vogels, maandblad van de Nederlandse Parkieten Club, maart 1992.
- Moizer S en B, Een complete gids over grasparkieten, Uitgeverij Helmond, Helmond, 1989.
- Radke G.A., Handboek voor de grasparkietenliefhebber, Thieme, Zutphen, 1975.
- Stork C.J., Grasparkieten houden. verzorgen. kweken., Keesing boeken bv., Amsterdam-Antwerpen, 1979.
- Tolman W.A., Een schapje voor jonge parkieten, Informatieblad Parkieten Speciaalclub van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, no.1, 1987.
- Versluis A., Feather Dusters bij grasparkieten, Maandblad van de Nederlandse Bond van Vogelliefhebbers, 51e jaargang, no.9, 1990.
- Vriens M.M., Praktisch handboek kooien volièrevogels, Uitgeverij Helmond, Helmond, 1985.
- Vriens, Dr. Thijs, Grasparkieten, Zuidgroep, Den Haag, 1980.

ROPA®
PHARM

ROPA-B® POEDER

Ter bestrijding of voorkoming van coccidiose bij duiven, kooi- en volière vogels.

Ter bestrijding of voorkoming van diverse bacteriën en parasieten.

ROPA-B® POEDER is een zuiver biologisch product.

Getest door T.N.O

ROPA-B® POEDER is verkrijgbaar via onderstaande adressen of bij de gespecialiseerde dierenwinkel.

Voor meer informatie bel:

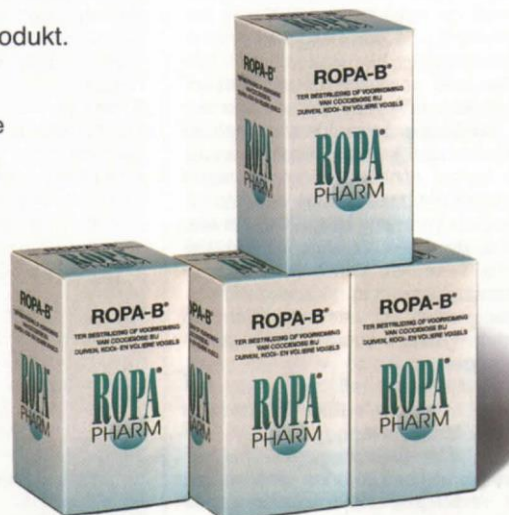
ROPAPHARM BV tel. (075) 614 41 43

fax (075) 614 64 32

H. Meijer, Oldenzaal tel. (0541) 51 28 42

of maak f.29,95 + f.7,50 voor verzendkosten over t.n.v. ROPAPHARM BV rabo-bank reknr. 3344.10.541 of giro reknr. 74.585.77

Onder vermelding van "ROPA-B" en wij zenden u per omgaande het product toe.

Management binnen de liefhebberij

Deel 1: door Dr. J. Hooimeijer

Management is binnen de vogelliefhebberij geen gebruikelijke term. De meeste liefhebbers zullen bij management denken aan het bedrijfsleven waar management een essentiële rol speelt voor een goede bedrijfsvoering.

Een goed management bij het houden van dieren is even essentieel als een goed management binnen het bedrijfsleven. Bij het houden van landbouwdieren is de bedrijfsvoering en een goede management van het grootste belang.

Er wordt daarbij hoofdzakelijk aan de *zakelijke belangen gedacht*. Dat ook daarbij de belangen van de dieren een belangrijke rol spelen is vanzelfsprekend. Bij het houden van vogels binnen de vogelliefhebberij is een goed management van essentieel belang voor het (kweek) bestand en zelfs voor het behoud van vogels/soorten in de avicultuur. Goede management is altijd gericht op de toekomst en niet op de korte termijn. Binnen de vogelliefhebberij dient het management volledig te zijn gericht op de langere termijn belangen/rechten van vogels. Commerciële belangen kunnen daarbij heel goed samengaan met de belangen van de vogels. Uitgangspunt is wel dat binnen de vogelliefhebberij de commerciële belangen ondergeschikt dienen te zijn aan de belangen van de vogels.

Enkele belangrijke managementfactoren zijn:

- VOEDING
- HUISVESTING
- KLIMAATBEHEERSING

VOEDING

Vanzelfsprekend is het van het grootste belang dat vogels voeding krijgen die voldoet aan de eisen die vogels aan voeding stellen. Goede voeding dient te voldoen aan de voedingseisen van de vogels. Goede voeding dient te voldoen aan de kwaliteitseisen dat deze op de langere termijn niet schadelijk is voor de vogels.

In het algemeen voldoen de voedingsmiddelen zoals deze in het algemeen beschikbaar zijn voor vogels niet aan deze twee criteria. Vogelliefhebbers zijn veelal slecht geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen. Vogelliefhebbers zijn in het algemeen opvallend weinig kritisch als het gaat om een van de belangrijkste aspecten van het houden van vogels. De talloze problemen die spelen als gevolg van de voedingsfouten worden veelal niet in verband gebracht met de ware oorzaken daarvan.

De resultaten zijn in algemeen binnen de vogelliefhebberij zeer onvoldoende. Het gaat daarbij om de kweekresultaten, de kwaliteit van de vogels en om de veelvuldig voorkomende problemen. De kweekresultaten blijven bij de meeste soorten achter bij de te behalen resultaten. De levensverwachting van de vogels ligt binnen de liefhebberij bij vrijwel alle soorten ver onder de normale levensverwachting. Er is in dat opzicht een groot verschil te constateren met de landbouwhuisdieren waarbij er veel tijd, energie en geld is/wordt besteed om te komen tot de meest optimale voeding. Bezuinigen op de kwaliteit van de voeding betekent bij landbouwhuisdieren het begin van het einde.

Merkwaardig is de ervaring in de praktijk dat vogelliefhebbers vaak meer geïnteresseerd zijn in de prijs/

kosten van de voeding dan in de kwaliteit en de achtergronden. Het belang van de vogels blijkt dan vaak ondergeschikt aan financiële belangen. Verkeerde/goedkope voeding is op de langere termijn duur omdat het ten koste gaat van de vogels.

Als goede voeding te duur zou zijn, kan elke liefhebber zich aanpassen door ofwel minder vogels te houden dan wel over te schakelen op andere soorten die goedkoper zijn in het voedingsgebruik.

Verder kan de herkomst van de zaadmengsels onbetrouwbaar zijn en moet er sterk rekening mee gehouden worden dat de zaden bespoten@behandeld.nl zijn met schadelijk landbouwgif vanuit de landen van herkomst. De gevolgen van landbouwgif op vogels in de natuur is zeer wel bekend geworden in de zestiger jaren. De voedings zoals deze in het algemeen voor vogels beschikbaar zijn, voldoen niet aan kwaliteitscriteria.

Het ontwikkelen van verantwoorde voedings voor vogels is begonnen in de U.S.A.. Deze ontwikkeling loopt globaal 15 jaar voor op de ontwikkelingen in Europa. Er is vanuit de U.S.A. voeding beschikbaar die voldoet aan de voedingseisen van vogels en tevens voldoet aan de eis dat de voedings en de grondstoffen gecontroleerd zijn op de aanwezigheid van landbouwgif en andere toxine.

HUISVESTING

Er wordt in het algemeen onvoldoende rekening gehouden met de huisvestingseisen voor de verschillende soorten. De voor de vogels beschikbare ruimte wordt veelal bepaald door het aantal vogels dat de liefhebber wil houden.

De beschikbare ruimte voldoet veelal niet aan de minimale eisen die vogels stellen. Kaketoes stellen andere eisen aan huisvesting dan parkieten of vinkachtige.

Er wordt veelal onvoldoende gerealiseerd dat vogels in de vrije natuur tijdens het broedseizoen hoge eisen stellen aan privacy en aan de afmetin-

gen van het territorium. We hebben in het algemeen binnen de liefhebberij niet te maken met Akoloniebroeders@.

Bij een goede huisvesting wordt er naar gestreefd dat vogels de mogelijke hebben om naar buiten te kunnen. Vanzelfsprekend zijn er duidelijke soortverschillen variërend van kolibries tot hyacint ara=s.

KLIMAATBEHEERSING

Het klimaat wordt door verschillende factoren bepaald:

- temperatuur
- vochtigheid
- zwevend stof
- ventilatie / luchtsnelheid
- zonlicht

Een goede temperatuur regulatie is van groot belang.

De temperatuureisen zijn afhankelijk van de vogelsoort.

Te hoge temperatuur is evenzeer ongunstig als te lage temperatuur. Grote temperatuur schommelingen zijn voor de meeste vogelsoorten ongunstig. Het is opmerkelijk om te moeten constateren dat veel vogels gedurende de wintermaanden hooguit Avorstvrij@ worden gehuisvest ondanks het feit dat de betreffende soorten afkomstig zijn uit Australië, Afrika, Zuid-Amerika.

Het feit dat veel vogels dergelijke omstandigheden overleven is geen bewijs dat het verantwoord is om geen rekening te houden met de klimaatomstandigheden in de oorspronkelijke leefgebied van de vogels.

De vochtigheidsgraad speelt bij de klimaatbeheersing een belangrijke rol.

De vereiste vochtigheidsgraad is afhankelijk van de vogelsoort.

Vogels uit het tropisch regenwoud hebben belang bij een hogere vochtigheidsgraad terwijl vogels uit woestijngebieden belang hebben bij een lagere vochtigheidsgraad.

Zwevend stof bestaat voor een deel uit opgedroogde ontlasting, huidschilfers en veermateriaal. Behalve het risico van de verspreiding van besmettelijke ziektes is zwevend stof schadelijk

voor de luchtwegen en schadelijk voor het algemeen welzijn van de vogels. Een goede ventilatie is van belang voor het reguleren van de temperatuur en de vochtigheidsgraad.

Tevens is een goede ventilatie van belang om te zorgen voor de aanvoer van verse lucht en om Azwevend stof@ te voorkomen.

Bij een goede ventilatie is de luchttoevoer en de luchttoevoer op elkaar afgestemd. Bij een goede ventilatie is er geen sprake van tocht en bij voorkeur hoofdzakelijk sprake van opstijgende lucht.

Zonlicht moet worden beschouwd als een essentieel onderdeel van het klimaat en van het management. Gezien het feit dat veel vogels binnen de liefhebberij volledig binnen worden gehuisvest lijkt het effect/belang van direct en/of indirect zonlicht te worden onderschat. Alle effecten van zonlicht zijn zeker nog niet bekend. Zowel voor mens, dier en plant is bekend dat zonlicht belangrijk voor de stofwisseling en voor het welzijn.

Binnen de kliniek voor vogels wordt wel aangegeven dat het een basisrecht van criminelen is om te worden Agelucht@. We moeten frisse lucht en zonlicht beschouwen als een basisrecht van mens en dier. Vogels zijn niet crimineel maar worden vaak wel dit recht onthouden. Een simpele mogelijkheid om enigszins tegemoet te komen aan dit recht van vogels is door in binnenverblijven te werken met verlichting waarbij rekening wordt gehouden met het belang van (indirect) zonlicht.

Binnen de kliniek voor vogels wordt gebruik gemaakt van speciale lampen deze evenaren het daglichtspectrum. Deze verlichting wordt vanuit de kliniek voor vogels geadviseerd in het belang van vogels die op een andere wijze niet kunnen profiteren van het normale zonlicht.

Kliniek voor vogels
Vogeldierenarts:
J. Hooimeijer, Meppel

ZAADMENGSELS VAN JOS VAN HIMBERGEN®

Bij de dierenspecialzaken in **Nederland, België en Duitsland** verkrijgbaar:

- Code 2 Kanariezaad kweek / rui
- Code 3 Tropenzaad
- Code 4 Prachtvinkenzaad
- Code 5 Grasparkietenzaad
- Code 6 Neophema-zaad
- Code 7 Grote parkieten / Agapornidenzaad
- Code 8 Papegaaien- en Kaketoezaad
- Code 13 Wildzangzaad
- Code 14 Kanariezaad rust

- Waar niet verkrijgbaar, even bellen

(0499) 57 46 76

- HIMBERGEN® VOGELZADEN zijn een **gedeponeerd handelsmerk** en zijn alleen te verkrijgen in de originele witte zakken met groene opdruk.

HIMBERGEN® VOGELZADEN, EEN BEGRIP IN DE VOGELWERELD.

Afrikaanse spreeuwen

deel 2

Opmerkingen voor AVICULTUUR:

De navolgende aantekeningen gelden in het algemeen voor het houden, verzorgen en broeden van en met Afrikaanse spreeuwen.

Algemene wenken:

Een paar Afrikaanse spreeuwen kan zo wel apart als in een gezelschapsvolière worden ondergebracht met soorten die even groot zijn of groter. Wees voorzichtig met het combineren met andere vogels in hun volière, vooral als die volière klein is.

In grote volières zijn veel vogels van gelijke grootte geschikt om samen te houden: andere spreeuwen, grote vinkachtige, duiven, toerako's, gaailijsters, spottijsters, maina's fazanten en andere op de grond levende vogels zoals kwartels, patrijzen, plevieren et cetera.

Blauwoorglansspreeuw
(*Lamprotornis chloropterus*)

Als de volière beplant is met een aantal struiken in soorten, ook kruipend, dan is dat handig als alternatief voor natuurlijke nestplaatsen en ook als schuilplaatsen voor het geval vogels in het broedseizoen agressief worden. Hoewel het gewoonlijk een groot probleem is, zullen sommige spreeuwen andere spreeuwen aanvallen, zelfs hun eigen wederhelft en kunnen aldus ernstige of fatale verwondingen veroorzaken. Daarom is het verstandig ze onder te brengen in goed beplante volières, waar ze zich, indien nodig, voor elkaar kunnen verbergen. In het geval dat er gekweekt wil worden, is het beste het aantal vogels in de volière te beperken. Als de luxe mogelijk is, kunnen de broedplaatsen worden verbeterd door een kleine beplante volière ter beschikking te stellen van één enkel paar. Een koppel kwartels, patrijzen of kleine fazanten kunnen er wel bij gezet worden en dit zal de spreeuwen niet verontrusten. Bovendien geeft het de kweker wat extra om naar te kijken.

Huisvesting

Afrikaanse spreeuwen doen het best als ze als afzonderlijk paartjes gehouden worden in een volière van baksteen of hout, die, wat het meest ideale is, het liefst beplant moet zijn met zoveel struiken en heesters als de afmeting van de volière mogelijk maken. Een volière voor een enkel paar kleine spreeuwen moet tenminste 2 x 1 x 2 à 2,4 (l x b x h) meten. Deze moet bedekt zijn met dubbeltjes gaas (12 mm), of gepimhaste? gaas (12 mm x 25 mm). Het is noodzakelijk dat de vogels toegang tot een vorst vrij vertrek, één geheel vormend met de volière, vooral in gebieden waar strenge winters voorkomen. Plaats

het voedsel in dit vertrek, het zal de vogels aanmoedigen er gebruik van te maken. De helft van het dak kan bedekt worden als bescherming tegen de elementen en ook om welkome schaduw te verschaffen in de hitte van de zomer. Maar pas op, fiberglas en plasticplaten kunnen in de zomer erg heet worden en een houten bedekking is een alternatief. Nog beter is een klimplant (wingerd, passiebloem of kamperfoelie et cetera) die goede dekking en schaduw geeft inde zomer. Een grote struik is ook een oplossing. Grote coniferen die buiten de volière staan zijn etistisch aantrekkelijk en zijn tevens een bescherming tegen de wind. Als de winters streng zijn, bedek dan de zijkanten en het dak volledig met losse plastic platen als bescherming tegen harde koude wind, die waarschijnlijk het grootste gevaar zijn voor de vogels en hun overlevingskansen. Het is niet moeilijk spreeuwen er mooi uit te laten zien, omdat ze gek zijn op baden. Ze moeten iedere dag badwater hebben, hetzij in een grote schaal, hetzij in een vogelbad. Nevelaars zijn bij het ontwerp te overwegen: ze geven ideale mogelijkheid te baden. Ook regen doet het in dit opzicht goed. Vers drinkwater moet altijd beschikbaar zijn. Natuurlijke zitstokken zijn te verkiezen en ze moeten vervangen worden als ze minder soepel worden. Plaats geen stokken boven eetgelegenheden in het nachthok want mest kan het eten besmetten.

Licht

Natuurlijk licht is het beste. Als het licht niveau in het nachthok te laag is, kan een TL-buis of gloeilampen worden gebruikt. Goed licht in het nachthok zal spreeuwen aanmoedigen het

vertrek te gebruiken als slaappleats, vooral als het buiten donker is. Een gloeilamp van 15 watt als nachtlamp zal de vogels helpen hun stok terug te vinden als ze 's nachts gestoord zouden worden. Een automatische diminstallatie is goed als er gloeilampen gebruikt worden want die vermindert het licht geleidelijk als de nacht aanbreekt.

Verwarming

Afrikaanse spreeuwen zijn behoorlijk winterhard als ze eenmaal geacclimatiseerd zijn. Toch vereisen veel soorten een vorstvrije omgeving als slaappleats in de winter. De beste methode van huisvesting, in strenge winters is een gesloten en beschermd nachthok, met een automatisch geregelde temperatuur. Voor de meeste spreeuwen is 5 - 10° C. voldoende.

Het dieet in AVICULTUUR:

Van alle verkrijgbare insecteneters, zijn waarschijnlijk spreeuwen het meest omnivoor in hun voedselkeuze. Afrikaanse spreeuwen zijn erg veelzijdig in hun voedselgebruik in het wild: ze eten zelfs etensresten waar ze bij menselijke bewoning leven. In gevangenschap is een zelfde situatie van toepassing en hoe gevarieerder het dieet, hoe meer dit door de vogels, de meeste soorten, geapprecieerd al worden.

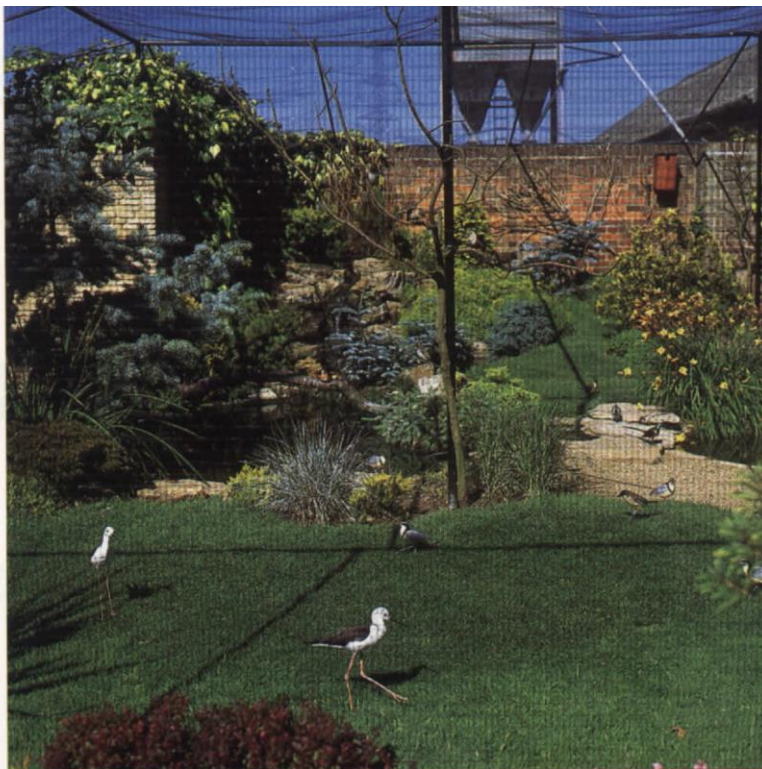
Het stapelvoedsel moet bestaan uit fruit en bessen, naar gelang die te krijgen zijn, insectenvoedsel vermengd met universeelkorrel en levend voedsel. De samenstelling zal variëren afhankelijk van of de vogels broeden of niet. In het broedseizoen zal het noodzakelijk zijn hoeveelheid levend voer te verhogen aangezien spreeuwen relatief kort in het nest blijven en de jongen hard moeten groeien.

Fruit

Bied vers fruit ofwel gesneden aan, of wel in hapklare stukjes. Ook hier weer: variatie is belangrijk - probeer gesneden appels, peren, vijgen, druiven, tomaten, banaan, (spaarzaam) en sinaasappels, papaja's, guava's, in schijven of midden door gesneden, zodat de vogels een begin hebben. Wees niet bang verschillende soorten fruit en bessen te gebruiken als die in de handel op dat ogenblik te krijgen zijn en het seizoen daar is. Strooi regelmatig een poedervormig multi-vitamine preparaat op het gehakte fruit want dat zal de spreeuwen helpen in goede gezondheid te blijven.

Insectenvoer

Een goed, uitvoerig onderzoek, commercieel geproduceerd insectenvoedsel is heel gemakkelijk voer voor

Een groot landschapsvolière geschikt voor het broeden van spreeuwen of andere vogels

spreeuwen. Ze houden erg van cake, geweekt in honing, maar geef niet meer dan in een paar uur op is, vooral als het heet is in de zomer. Af en toe mogen ook stukjes kaas als lekkernij, maar dat is niet absoluut noodzakelijk.

Levend voedsel

Als aanvulling op het insectenvoedsel kunnen insecten gegeven worden in de vorm van meelwormen, buffalwormen, wasmotten, krekels, kleine treksprinkhanen, duizendpoten, spinnen, miereneitjes et cetera. Dit alles vooral in het broedseizoen als de jongen uit zijn want levend voedsel is dan essentieel in grote hoeveelheden. Elk insect uit de omgeving kan gevoerd worden, hoewel sommige niet gegeten zullen worden. Geef zo veel mogelijk afwisseling van bovenstaande aan uw spreeuwen. De grotere soorten eten grote insecten.

Het maken van het nest

Het aanpassingsvermogen en de diversiteit van Afrikaanse spreeuwen is al eerder vermeld. Als we spreeuwen in de volière willen kweken, kan informatie over nestelen in de voorstaande aantekeningen nuttig zijn. Sommige soorten zijn gemakkelijk te kweken, andere zijn moeilijk gebleken. Om te illustreren hoe het aanpassingsvermogen is, of niet is, kijken we

naar de Driekleurglansspreeuw (gemakkelijk te kweken), de Roodvleugel (niet zo eenvoudig) en de Amethystspreeuw (veel moeilijker). Sommige soorten hebben twee legfels, zoals de Driekleurglansspreeuw, Roodvleugelglansspreeuw et cetera.

De Driekleurige Glansspreeuw - terwijl die toch in de natuur een groot nest van twijgen bouwt in een doornbos - zal ook graag een nest bouwen in een nestkast in de volière. Dit aanpassingsvermogen is waarschijnlijk de reden dat deze Afrikaanse spreeuw de meest succesvolle is in de AVICULTUUR. De meeste soorten zullen wel een nestkast accepteren voor hun nest. Een invliegkat van - 5 cm voor de kleine spreeuwen en 8 tot 10 cm voor de grotere soorten - moet aangebracht worden aan de bovenzijde. De uitwendige maten van de nestkast kunnen variëren, maar een geschikte maat voor de meeste kleinere soorten is 25- 30 cm x 23 in het vierkant, oplopend tot 30 - 40 cm. hoog voor de grotere soorten. Sommige individuele soorten vereisen een hogere nestkast - als u twijfelt, vraag advies bij collega's. Als het mogelijk is kunnen blokken met holtes boven in de volière aangebracht worden, hetzij in een hoek, hetzij rechtop. Ze vormen een goed alternatief voor een nestkast. Ze zien er ook leuker uit.

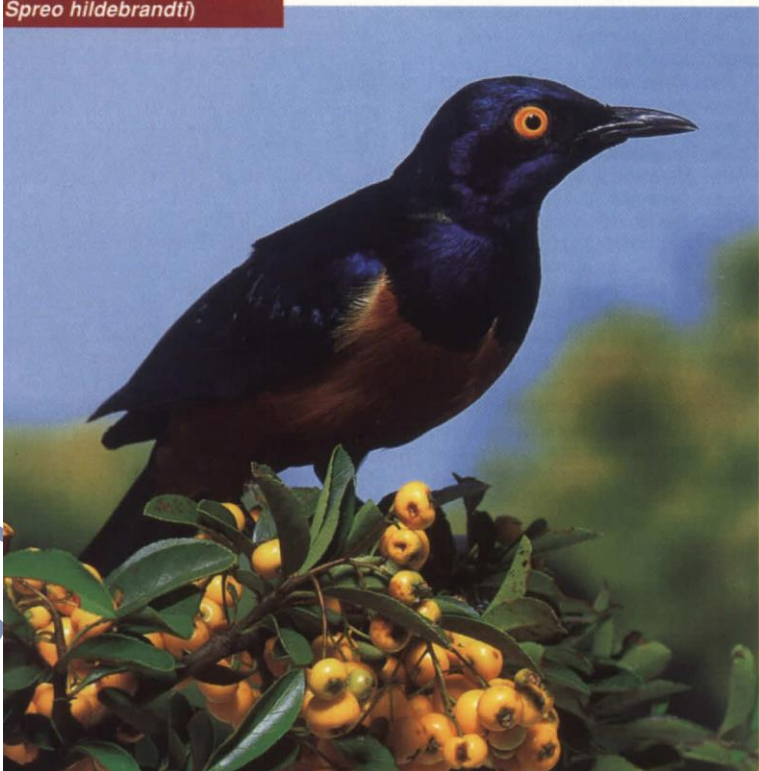
Groene spreeuw
(*Lamprotornis chalybaeus*)

Afrikaanse

Purper glansspreeuw
(*Lamprotornis purpureus*)

Hildebrand's glansspreeuw
(*Spreo hildebrandti*)

De

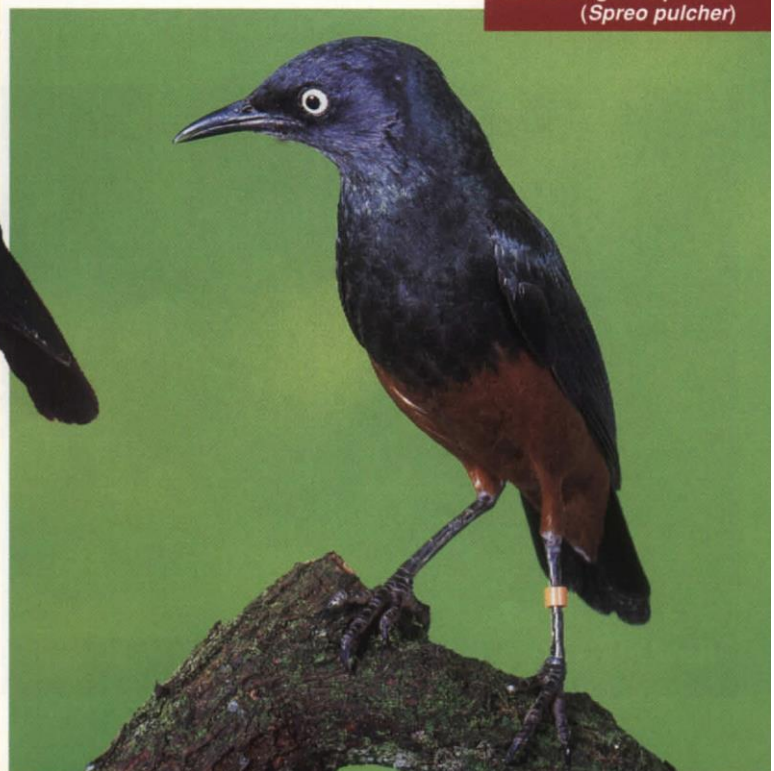
se

spreeuwen

Driekleurglansspreeuw
(*Spreo superbus*)

Roodbuik glansspreeuw
(*Spreo pulcher*)

osel

De

Leg een of andere bedekking boven op de voliëre om het open blok tegen de elementen te beschermen.

Nestmateriaal

Droog gras, twijgen, hooi, worteltjes, planten en kokosvezel moeten beschikbaar zijn. Sommige soorten zijn gek op veren om het nest af te werken. Wol van schapen en haar van vee of paarden kan verzameld worden om aan te bieden aan mogelijk nestelende spreeuwen. Ze zullen ook stukjes plastic of doek pakken en ook elk ander ding waarvan ze denken dat het bruikbaar is voor de afwerking van het nest. Amethyst en Emerald Glansspreeuwen hebben groen blaadjes nodig voor de nestafwerking en deze twee soorten moeten slechts? in volledige beplante voliëres ondergebracht worden, om enige broedsucces te verwachten. Roodvleugel Glansspreeuwen hebben voorts modder nodig voor de basis van het nest, met gras et cetera om het nest te bewapenen en af te werken.

Er is een verhaal bekend over een kweker die grote moeite had bij pogingen te kweken met een koppel Roodvleugel Glansspreeuwen gedurende een periode van drie of vier jaar. De spreeuwen probeerde een nest te bouwen door gebruik te maken van modder en droog gras, het materiaal dat in de natuur gebruikt wordt. De nestkast was groot, van hout, afgedekt en had een open front. In het wild wordt het nest gewoonlijk gebouwd op een rotsrichel op een klif, of op een hoog gebouw in de stad.

Broedresultaten

Van de vijftien soorten Afrikaanse spreeuwen, zoals die staan in deel 1 van deze serie, gepubliceerd in het november nummer 1997, zijn de volgende acht soorten het vaakst gekweekt in Nederland:

Wetenschappelijke naam

Lamprotornis (Spreo) superbus
Lamprotornis chloropterus
Lamprotornis chalybaeus
Lamprotornis purpureus
Lamprotornis splendidus
Spreo Hildebrandti
Spreo pulcher
Onychognathus morio

Opmerkelijke broedgevallen

Cinnyricinclus leucogaster
Cosmopsarus regius

Nederlandse naam

Driekleurglansspreeuw
Blauwoorglansspreeuw
Groene glansspreeuw
Purper glansspreeuw
Pracht glansspreeuw
Hildebrand's glansspreeuw
Roodbuik glansspreeuw
Roodvleugel glansspreeuw

Amethyst glansspreeuw
Konings glansspreeuw

De kweker en een voormalige eigenaar van het paar zagen beiden dat de vogels een nest probeerde te maken te maken, zonder succes, in een nestkast die van voren open was. De vogels hadden vier jaar achtereenvolgend geen enkel resultaat. Het zou simpelweg kunnen zijn dat de Roodvleugels de kast volledig ongeschikt vonden. Er moet een reden zijn voor het uitblijven van resultaat, aangezien de vogels klaarblijkelijk wel wilden nestelen. Ze zijn gemakkelijk te seksen dus dat was ook niet het probleem. Het is natuurlijk ook best mogelijk dat de Roodvleugels simpelweg niet zo'n groot aanpassingsvermogen heeft als de Driekleur Glansspreeuw.

Een strategie had kunnen zijn een mi-

niatuur rotswand of besloten richel (s) waar de vogels hun nest hadden kunnen bouwen. De vogels waren immers de enige bewoners van de voliëre, afgezien van een paar fazanten die veren leverden voor de afwerking van het spreeuwnest. Zachte modder is echt noodzakelijk voor de Roodvleugel Glansspreeuw om het gras aan elkaar te fabriceren - oftewel: geen modder, geen nestbouw-pogingen. Door informatie van Hans Lammers, die lid is van de Speciaalclub voor liefhebbers van Insecten- en Vruchtenetende vogels (resortend onder de NbvV), was het mogelijk broedresultaten uit Nederland te verifiëren en te vergelijken met informatie uit andere landen.

Sommige broedresultaten die in Nederland behaald zijn, met spreeuwen uit Afrika, zijn heel bemoedigend. Gedurende de laatste jaren, zijn opmerkelijke broedgevallen beschreven van leden van de speciaalclub. Vier gevallen betroffen de Koningsglansspreeuw en drie hadden betrekking op de Amethyst glansspreeuwen. Dit zijn uitstekende resultaten en ze tonen aan wat bereikt kan worden bij een juiste aanpak. Uitwisseling van resultaten is belangrijk, maar vergeet niet dat als het misgaat, het ook belangrijk is dat dit gepubliceerd wordt, omdat de betrokken kweker ook goed advies kan geven. Andere kwekers kunnen leren van de fouten van anderen.

Een woord van dank aan Hans Lammers, Ger Essenberg, (hoofdredacteur van de vogel-expressie van de speciaalclub) en Ben Docussen, voor hun vriendelijk ondersteuning met relevante informatie omtrent broedsuccessen, behaald door leden van de speciaalclub.

Een nest van een Driekleurglansspreeuw laat drie hele jonge kuikens tussen de veren zien

Enkele ervaringen met de Diksnavel vruchtduif

Hoewel de vruchtduiven prachtig gekleurde en zeer rustige vogels zijn, zijn ze nooit echt populair geweest als volière-vogels. Gelukkig schijnt dit de laatste jaren iets te veranderen en van verschillende soorten worden nu met enige regelmaat kweekresultaten gemeld.

Grofweg kunnen we 3 groepen vruchtduiven onderscheiden:

- de kleine vruchtduifjes
  - geslacht *Ptilinopus*
- de middel-grote groene vruchtduiven
  - geslacht *Treron*
- de grote vruchtduiven
  - geslacht *Ducula*

De hier behandelde Diksnavel vruchtduif (*Treron curvirostra*) behoort dus tot de middel-grote groene vruchtduiven en van deze groep heb ik verschillende soorten verzorgd. Al deze soorten bewoende de Paradijs-hal van het Vogelpark Walsrode (Duitsland) en van de Diksnavel vruchtduif hadden we slechts een mannetje zodat ik zelf geen gegevens kon verzamelen over de kweek. gelukkig is deze soort reeds op andere plaatsen gekweekt en van een Duitse liefhebber kreeg ik de volgende informatie over een bijna gelukke kweek.

Deze liefhebber heeft in een kassen-complex een aantal grotere en kleinere volières gebouwd en in één van de kleinere (2 meter x 2 meter x 2 meter) plaatste hij in 1995 een goed ingewoond paar Diksnavel vruchtduiven die hij van een andere liefhebber had kunnen kopen. Deze op zijn beurt had ze in 1993 als import-vogels aangeschaft en ze hadden bij hem reeds enkele malen gelegd maar ze wilden niet broeden zodat er geen jongen geboren werden. De vogels verhuisden eind april dus naar hun nieuwe volière in de kas en ze waren de enige bewoners van dit verblijf.

In een aangrenzende - grotere - volière was een koppel Hoef-ijzer vruchtduiven gehuisvest maar deze 2 soorten stoorde zich in het geheel niet aan elkaar.

In de volière van de Diksnavel vruchtduiven stond een Kiwi-struik die het gehele verblijf vulde en 's zomers voor de nodige schaduw zorgde (dit was in 1995 en 1996 ook wel nodig!). Op 3 verschillende plaatsen (tussen

een vork van de Kiwi-takken, aan het gaas aan de voor-zijde en aan het gaas aan de achter-zijde) waren kleine rieten mandjes met ijzerdraad vastgemaakt. In ieder mandje werd een ahndvol hooi gedeponerd en in begin 1995 begon het doffertje ijverig dit hooi uit de nestjes te halen om het daarna op de bodem te laten vallen. Dat was dat jaar het enigste wat er op de nestjes gebeurde.

In de strenge winter van 1995/1996 werd er voor gezorgd dat de temperatuur niet onder de 18° C. kwam en begin maart - de kiwi-struik was nog kaal- begon het wijfje wat takjes, sprietjes en blaadjes in de lege kiwi-struik te deponeren. Het mannetje was echter nog niet in broedstemming en pas half april begon hij te koeren en met een opgezette hals voor het wijfje te baltsen en ondanksdat de kiwi-struik nu weer bladeren had, konden enkele paringen waargenomen worden.

20 april lag toen het eerste ei in het nest, 2 dagen later gevolgd door het tweede. Vanaf het eerste ei broedde zowel het mannetje als het wijfje vast op het legsel en op 6 juni lag er een jong in het nest. Het tweede ei kwam 2 dagen later uit maar toen dat ontdekt werd lag dit jong reeds dood op de volièrebodem en de volgende dag ook het toen 3 dagen oude andere jong.

Drie verdere broedpogingen werden 1996 nog ondernomen maar geen en-

kel van de 5 uitgekomen jongen -1 eijte was tijdens het broeden verloren gegaan- werd ouder als 7 dagen. De reden voor het vroegtijdig sterven van de jongen is niet bekend. Aan het voedsel zal het in ieder geval niet gelegen hebben want het kweekpaar kreeg een zeer uitgebreid menu voorgeschoteld bestaande uit allerlei vruchten en bessen soorten, gekookte rijst en dagelijks enkele in het water geweekte rozijnen. Dit werd dan nog overstrooid met enkele krumels universeelvoer en 2 x per week een vitamine- en mineraal poeder. Ook werd er af en toe enkele meel- en buffalo worpjes door het voer gedaan maar voor zover bekend hebben ze die nooit gegeten.

Hopelijk lukt de kweek in 1997 toch nog want zoveel resultaten met deze soort zijn nog niet bekend. Het eerste succesvolle kweekresultaat -voor zever ik heb kunnen nagaan- staat op naam van de Engelsman Whitmore die in 1964 melding maakte van een kweek. De 27 cm. grote Diksnavel vruchtduif komt in niet minder als 10 ondersoorten voor over een enorm gebied wat zich uitstrekt van Noordwest Indië over Nepal en Zuid-oost Azië naar de Filipijnen en Indonesië.

*Tekst en Dia
Maarten de Ruiter
Reigerstraat 25
4793 HD FIJNAART*

Het kweken met Europese cultuurvogels

Onkruiden als vogelvoedsel deel 4

DOOR WIEL HÖPPENER (ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN)

BIGGEKRUID

Hypochaeris radicata

We komen het vrijwel dagelijks tegen op het platte land en het valt ons niet op. Tot ergernis van velen, woekert het in de gazons en ze kennen het niet. En toch is het biggekruid, want dat bedoel ik, een welkome afwisseling op de vogelvoedertafel. Ook ik heb in het verleden deze plant met zijn lange dunne en vrijwel kale stengels uitgetrokken en ze in de vuilnissemmer gedeponerd, niet wetend dat ik daar mijn vogels een plezier mee had kunnen doen. Maar wanneer we onze ogen open houden en ons oor te luister leggen, kunnen we nog dagelijks iets leren. Gelukkig maar.

Biggekruid is een overblijvende algemene plant die groeit op zandgrond, in de duinen, in grasland en langs wegen en dijken. Ze kan een hoogte van 10 tot 60 cm bereiken en is het hele jaar door te oogsten. Het verschijnt zo ongeveer twee weken nadat de paardebloemen zijn uitgebloeid. De bloemen worden goudgeel en als ze eenmaal uitgebloeid zijn, geven ze droge, stro-achtige zaadhaartjes waaraan de zaadjes zitten. De zaadjes zijn rijp in juni, dit wordt vanaf juli minder, maar ze blijven, zij het sporadisch, toch oogstbaar tot oktober. Dit als vogelvoedsel nog vrij onbekend onkruid, kunt u gemakkelijk oogsten want u kunt net als bij de paardebloem de zaadknoppen afplukken. Wanneer u het in uw vogelverblijf neerlegt, kunt u op een dankbaar knipoogje rekenen van de groenling, de putter en de kneu. In de vrije natuur is de barmshis een liefhebber van deze zaden.

KOOLZAAD

Brassica napus

In de maand mei kan men tijdens een wandeling langs velden en wegen, een veld tegenkomen dat overdekt is met grote heldergele bloemen. Dit kan een veld zijn met koolzaad. Koolzaad is een één- of tweejarig gekweekte plant welke tot 1 meter hoog kan worden. Er bestaat een groot aantal cultuurvariëteiten van koolzaad die ook verwilderd kunnen voorkomen. De bloeitijd is van april tot augustus. De gele bloemen hebben vier kelk- en vier kroonbladeren. De blauwzwarte,

soms ook donkerrode zaden zijn sterk oliehoudend en zitten in lange smalle peulen. Koolzaad wordt in de herfst gezaaid, ze overwintert als jonge plant en bloeit in april waarna de zaden in juni rijpen. Deze vallen zeer gemakkelijk uit de peulen, zodat ze tijdig en voorzichtig geoogst moeten worden. In één adem met het koolzaad noem ik ook het raapzaad (*Brassica rapa*). Beide zijn verwant aan elkaar en behoren tot de familie cruciferae.

Iedere vogelliefhebber kent de kleine ronde zwartbruine zaden, welke in iedere normale zaadmengeling volop aanwezig zijn. De raapzaadplanten worden 30 tot 80 cm hoog, de onderste bladeren zijn diep ingesneden en de bovenste bladeren zijn langwerpige eivormig. Als de bloemen uitgebloeid zijn, dan gaat de plant zaden zetten. De zaden zitten net als de erwten in een vrij harde peul die in trossen langs de bovenste helft van de stengel hangt. De raapzaadplant wordt wel eens aangezien voor o.a. gele mosterd (*Sinapis alba*, knopherik *Sinapis arvensis*) en koolzaad. Dat is helemaal niet erg, daar al deze zaadsoorten dezelfde voedingswaarde hebben.

Om zaden aan de vogels te voeren, is het aan te bevelen, de plant in zijn geheel af te snijden en zo aan de vogels te geven. Indien men de zaden afplukt en ze aan vogels voert, kan het gebeuren dat de vogels deze niet aanraken. Wanneer op de velden de zaden rijp zijn, kan men geregeld zwermen groenlingen en kneuen op deze planten aantreffen waar deze zich dan te goed doen aan de vitaminerijke zaden. Genoemde vogels eten ook graag het onrijpe raapzaad en voeren het rijkelijk aan hun jongen. Ook de keep en de Europese kanarie zijn verzot op deze zaden. Voor de groenling is het de gewoonste zaak van de wereld dat hij ook peulen mee opeet. In de volière, als deze vogel jongen heeft, zie ik dit liever niet.

VARKENSGRAS

Poligenum aviculare

Een bij zeer veel vogelliefhebbers onbekend onkruid dat vaak in grote hoeveelheden te vinden is, zodat men zonder moeite in één keer voldoende

kan verzamelen voor een langere periode, is varkensgras. Deze eenjarige algemene soort, groeit langs wegen, op cultuurgrond, op braakliggende terreinen, op sportvelden en op hard aangetreden grond. Men noemt hem dan ook wel een tredplant. Als men de naam gras hoort, dan denkt iedereen aan weide en parken, waar de grassprietten recht omhoog wijzen. Varkensgras heeft met de grassoorten niets te maken en lijkt er ook in het geheel niet op. Het groeit horizontaal en de stengels die wel tot een meter lang kunnen worden, liggen verspreid over de grond. De blaadjes staan langs een stengel en hebben geen steeltjes. Bij een nauwkeurig onderzoek kan men de bloempjes waarnemen die in de oksels staan van het blaadje en de stengel.

Het witrandig rode bloempje vormt later meerdere kleine driehoekige roodbruine zaadjes. Gezien de plant veel bloempjes bezit, levert deze dan ook een behoorlijk aantal zaden op. De bloeitijd is van mei tot november. In de natuur is het een zeer gewild voedsel voor goudvinken en kneuen. Het schijnt bij de mens een genezende werking te hebben bij nierziekten en wordt derhalve in medische laboratoria veel verwerkt. Naast wildzangvogels eten ook kanaries en exoten graag de zaden van het varkensgras. Als men de struik in de volière neerlegt, kan men zien dat de vogels er als de kippen bij zijn, om zich te goed te doen aan de kleine zoete zaadjes.

PERZIKKRUID

Polygonum persicaria

Om het perzikkruid te vinden hoeft men net als bij het kruiskruid niet zo ver van huis te gaan, daar het in elke tuin weelderig kan groeien. Langs wegranden, braakliggende terreinen, op akkers en moerassige plaatsen kan men het perzikkruid veelal aantreffen. Op de moerassige plaatsen wordt het nog wel eens verwisseld met de zogenaamde veenwortel. Het perzikkruid is een eenjarige algemene soort en kan een hoogte van bijna 1 meter bereiken. De bloeitijd is van juni tot herfst. Het is gemakkelijk te herkennen aan de bruinzwarte vlekken op de bladeren. De bloemen die op het einde van de stengel staan, doen

denken aan een aarvormige tros. Het perzikkruid heeft rode bloemen. "Ja," maar zult u zeggen "ik ken ook perzikkruid met groenige-witte bloemen."

Klopt, heb ik ook altijd gedacht, maar dit laatste heet exact 'knopig duizendknoop' (*Polygonum lapathi folium*). Beide planten lijken precies op elkaar en hebben ook beide de donkere vlekken op de bladeren en alleen de kleur van de bloemen is verschillend. De rode of witte kleur maakt voor de vogels geen verschil en beide worden graag gegeten. Ook in de natuur worden deze planten door de vogels graag bezocht en de zaden worden door bijna alle vogels gegeten. Om te weten te komen of de aren halfrijp zijn, moet u een aar tussen de vingers fijn wrijven. Is het week en vochtig, dan is het nog de bloem, wanneer het droog en korrelig aanvoelt, dan heeft u met de zaden te doen. De planten kan men vanaf juli aan de vogels voeren door ze in hun geheel in het vogelverblijf neer te leggen. De vogels die op dat moment jongen in het nest hebben, zullen er gretig gebruik van maken. Ook de kanaries mag u gerust wat van deze planten voeren.

WILDE CICHOREI

Cichorium intybus

Deze plant is in wezen een doorgesloten witlof. Het is een overblijvende algemene soort welke groeit langs wegen en dijken, op droge grasgrond maar hoofdzakelijk in de omgeving waar witlof gekweekt wordt. Men kan ook zelf cichoreiwortels na de winter laten doorgroeien. Dit kleine plantje in het voorjaar, kan in de zomer een hoogte bereiken tot 2 meter en waarvan we tegen eind september de zaden kunnen oogsten. De plant is dan aan de voet zo dik als een pols en bovenaan zo sterk vertakt en bezet met zachte licht blauwe bloempjes. De bladeren zijn stengelomvattend zoals bij doorgesloten sla. Dikwijls is de

plant omgevallen daar ze te zwaar en te groot is. De bloeitijd is van juli tot de herfst.

Eind september zijn de zaadjes rijp op de dan droge zaadstengels en kunnen dan geoogst worden. Dit kan gebeuren door dorsen, ofwel de plant in de volière te plaatsen. Het is dan wel aan te bevelen om de plant rechtop te zetten. Dit kan heel eenvoudig door ze in de grond te steken, ofwel een fles met een smalle hals in de grond in te graven zodat alleen de hals boven de grond uitsteekt. Dit laatste is de handigste manier dacht ik. In de vrij natuur zitten zwermen distelvinken en kneuen hoofdzakelijk op de vertakte zaadstengels. U mag het aanbieden aan alle wildzangvogels als ook aan weervogels en prachtvinken.

SLAZAAD

Lactuca sativa

Wanneer ik spreek over slazaad, dan bedoel ik in eerste instantie het zaad van de doorgesloten tuinsla. De gewone hobby tuiniers gooien de kroppen sla welke zijn doorgesloten op de mestvaalt. Wij vogelliefhebbers moeten dit zeker niet doen. Wij plaatsen een stok naast de doorgesloten slaplant in de grond en binden deze hieraan vast om te voorkomen dat ze omvalt (net zoals we dit met tomatenplanten doen). De doorgesloten slaplant kan ongeveer 1 meter hoog worden en de zaadjes zijn vanaf juli te oogsten.

Nadat de honderden kleine gele bloempjes zijn uitgebloeid, gaan ze zaden vormen. Als deze dan rijp zijn, lijken ze net allemaal kleine pluizige paardebloemknopjes. We kunnen de stengels nu afplukken en ze rechtopstaand in de volière plaatsen, waar dan onmiddellijk alle vogels op af komen om zich te goed te doen aan de smakelijke zaden. Daar de zaden goed vast zitten aan de moederplant, kan men de stengels ook onderstebo-

ven op een droge plaats weghangen om zodoende een extractie te hebben voor de vogels in de wintermaanden. Zoals u wellicht weet, is slazaad ook in goede vogelzaadmengeling te vinden. Slazaad wordt zowel door de kanaries, als alle wildzangvogels en ook exoten gegeten. Maar de distelvink is toch wel een bijzondere liefhebber hiervan.

In tegenstelling tot zaden, voer ik mijn vogels géén slabladeren. Deze hebben mijns inziens (en u mag er gerust anders over denken) een zeer hoog vocht gehalte waardoor de vogels door gulzig te eten, snel een darmstoornis zouden kunnen oplopen. En waarom ook. Er zijn onkruidzaden te kust en te keur en deze voer ik veel liever dan de bladeren van onze krop sla.

WILDE SLA

Lactuca serriola

Wilde sla is een familielid van de krop sla. Deze tamelijk grote plant kan een hoogte van 1.50 meter bereiken. De bladeren zijn ingesneden en dof groen van kleur. Een bijzonder kenteken is dat de midden nerf achter aan de bladeren bezet is met zeer scherpe stekeltjes, terwijl de zaaddoosjes erg kleverig zijn. De plant bloeit van juli tot september.

Ze groeit op zonnige plaatsen, op woest en ruderaal terreinen, tot zelfs op vuilnisbelten. De zaden worden zowel in halfrijpe, als in rijpe toestand door de vogels gegeten. Om zaden te bemachtigen kan men het beter de gehele struik afsnijden en in de volière rechtop neerzetten. In de vrij natuur zijn vooral de goudvinken en de distelvink de meeste bezoekers van deze plant.

G & O VLUCHT en KWEEKKOOIEN

Tel. (0541) 55 22 48 of 55 16 56

Kooienprogramma:

Volledig uit kunststof in diverse maten.

ALU - VOLIEREBOUW

Wij bouwen uw volière naar wens.

Wij leveren u alle benodigdheden voor zelfbouw.

Bezoek onze showroom.

Wij geven u vrijblijvend alle informatie.

Essenweg 11 B - 7587 PT DE LUTTE

Geopend: maandag t/m vrijdag van 9.00 - 17.30.

's Avonds of zaterdag op afspraak.

ROSELLA'S

Pennant ♂ Links + ♀ rechts

DEEL 1

Rosella's zijn alle felgekleurde, langstaartige vogels uit Australië die, afhankelijk van de soort, in lichaamslengte variëren van 27 tot 40 cm.

Rosella's behoren tot de zogenaamde platstaartparkieten. Deze platte staart vinden we terug in een deel van hun wetenschappelijke naam, *Platycercus*. *Platys* betekent "plat" en *cercos* is "staart". De Rosella's hebben als groep een aantal specifieke uiterlijke overeenkomsten. Zo bezitten alle vogels bijvoorbeeld kenmerkende gekleurde wangvlekken, die bij intimidatiegedrag dieper van kleur lijken te worden. Een ander kenmerk die we bij Rosella's zien is de gevlekte (geschubde) rug en gevlekte vleugels, waardoor ze ondanks hun felle kleuren toch weinig opvallen in hun natuurlijk leefgebied. Als laatste in de rij van specifieke kenmerken valt op te merken dat de uiteinden van de vleugels en de lange staart bij alle soorten blauw van kleur is.

GESCHIEDENIS

Met betrekking tot de naam Rosella leven er twee theorieën.

De eerste gaat er vanuit dat de naam Rosella is afgeleid van Rosehill, een buitenwijk van Sydney, waar ze voor het eerst werden waargenomen. Hierdoor kreeg de vogel de naam van Rosehill-papegaai. In de loop van de tijd werd deze naam door de Australiërs verkort tot Rosehiller en uiteindelijk verbasterde de naam tot Rosella.

De tweede theorie veronderstelt dat de naam Rosella op een schrijffout berust. Oorspronkelijk, zo wordt vermoed, zijn deze parkieten naar Rosetta, de echtgenote van een bekend pionier in de geschiedenis van Zuid-Australië, genoemd. Doordat in deze tijd alleen nog maar met de hand geschreven werd, kon het gebeuren dat in het handschrift tt werd aangezien voor ll.

In plaats van Rosetta werd de vogel daardoor dus met de (verkeerde) naam Rosella opgescheept.

De naam Rosella wordt nu als groepsnaam gebruikt omdat er, zoals we nu weten, veel verwante soorten bestaan.

Voor wat betreft het in gevangenschap houden van deze vogels is bekend dat reeds de Engelse gedepor-teerden al Rosella's in "kooien" en "volières" hielden. Gelukkig weten we nu dat Rosella's totaal ongeschikt zijn als kooivogel en dat ze in ruime volières dienen te worden gehouden.

Eén van de Rosella's, de Brown Rosella, is genoemd naar de botanist Robert Brown, die hem in 1820 ontdekte en beschreef.

Omstreeks achttienhonderd moet het de Geelbuik Rosella zijn geweest, die als één van de eerste Rosella's werd ingevoerd in Europa.

De Pennant Rosella werd zo rond 1861 in Europa ingevoerd, de Stanley Rosella in 1864 en de Brown Rosella in 1899.

Al deze vogels werden ingevoerd in Engeland en ondergebracht in de Londense dierentuin.

De eerste broedresultaten in Europa worden beschreven van de Pennant Rosella, die voor het eerst in 1874 werd gekweekt in Frankrijk bij een kweker met de naam Vaselle.

In Nederland werden de eerste kweekresultaten behaald in 1885. Ik veronderstel dat het ook hier kweekresultaten met de Pennant Rosella betrof.

In vergelijking met de grasparkiet, waarvan we aannemen dat die rond 1850 in Nederland is ingevoerd, mogen we veronderstellen dat de Rosella een tiental jaren later in Nederland moet zijn ingevoerd.

DE VERSCHILLENDE SOORTEN

In de wetenschappelijke literatuur is geen éénstemmigheid omtrent het aantal te onderscheiden soorten. Zo gaat de ene ornitholoog uit van 6 soorten, terwijl weer anderen uitgaan van meerdere soorten. In dit artikel ben ik uitgegaan van 6 soorten. Bij de soorten waar verschil van mening bestaat zal ik dit aangegeven.

Bij de Rosella's worden de volgende soorten en de daarbij behorende rassen onderscheiden:

1. *Platycercus eximius*

Van het geslacht *Platycercus eximius* worden 3 rassen beschreven, te weten:

- A. *Platycercus eximius eximius* (= "Gewone" Rosella)
- B. *Platycercus eximius ceciliae* (= Prachtrosella)
- C. *Platycercus eximius diemensis* (= Tasmanische Rosella).

2. *Platycercus elegans*

Van de *Platycercus elegans* worden maar liefst 7 rassen beschreven, het zijn:

- A. *Platycercus elegans elegans* (= 'Gewone' Pennant Rosella)
- B. *Platycercus elegans nigrescens* (= Noordelijke Pennant Rosella)
- C. *Platycercus elegans melanoptera* (= "Donkere" Pennant Rosella)
- D. *Platycercus elegans fleurieuensis* (= Fleurieuse* Pennant Rosella)
- E. *Platycercus elegans adelaide* (= Adelaide Rosella)
- F. *Platycercus elegans subadelaide* (= Noordelijke Adelaide Rosella)
- G. *Platycercus elegans flaveolus* (= Strogele Rosella)

* Voor deze rassen kon ik geen Nederlandse benaming vinden. Omdat *Pl. elegans melanoptera*, met zijn vrijwel zwarte dekveren, de meest donkere is van de 3 Pennanten heb ik gemeend hem in dit artikel als "Donkere" Pennant Rosella te moeten aanduiden. *Pl. elegans fleurieuensis* heb ik genoemd naar het schiereiland Fleurieu in Zuidwest Australië waar dit ras alleen maar voorkomt.

Vooraf over de Adelaide Rosella hebben de deskundigen (ornithologen) lang van mening verschild. Verschillende ornithologen en auteurs van wetenschappelijke werken beschouwen (d)en de Adelaide Rosella als een onderras van de Pennant Rosella. Anderen beschouwen (d)en de Adelaide Rosella als een zelfstandige soort en koppelen (d)en daar direct de Subadelaide Rosella als onderras aan vast. In z'n algemeenheid wordt nu echter aangenomen dat de Adelaide Rosella

een kruisingsproduct is van Pennant Rosella x Strogele Rosella. Deze stelling wordt bevestigd doordat blijkt dat uit kruisingen tussen Pennant Rosella x Strogele Rosella's direct Adelaide's worden geboren. Ook uit de nakweek van deze vogels blijken steeds weer Adelaide's geboren te worden.

3. *Platycercus icterotis*

Bij de *Platycercus icterotis* worden 2 rassen onderscheiden, te weten:

- A. *Platycercus icterotis icterotis* (= "Westelijke" Stanley Rosella)
- B. *Platycercus icterotis xanthogenus* (= "Oostelijke" Stanley Rosella).

4. *Platycercus adscitus*

Bij de *Platycercus adscitus* worden de volgende twee rassen onderscheiden:

- A. *Platycercus adscitus adscitus* (= Bleekkop Rosella)
- B. *Platycercus adscitus amathusiae* (= Blauwwang Bleekkop Rosella).

Ook met betrekking tot deze soort gelden verschillende opvattingen. In de meeste literatuur, die mij ter beschikking stond, wordt bovenstaande indeling gemaakt.

F. Robiller en T. Arndt geven echter respectievelijk in hun boek "Lexikon der Vogelhaltung" en "Lexicon der Papageien (Band 2)" de Blauwwang Bleekkop Rosella de latijnse naam *Platycercus eximius adscitus* en de Bleekkop Rosella de naam van *Platycercus eximius palliceps*. Verder schrijft F. Robiller dat de Blauwwang Bleekkop Rosella door veel deskundigen als een aparte soort wordt beschouwd. T. Arndt daarentegen schrijft over de Bleekkop Rosella en de Blauwwang Bleekkop Rosella dat ze in hun natuurlijke omgeving zo algemeen paren met de Gewone Rosella (*Platycercus eximius*) en de Pennantrosella (*Platycercus elegans*) dat er vrijwel geen raszuivere Blauwwang Bleekkop Rosella's meer voor komen.

5. *Platycercus caledonicus* (= Geelbuik Rosella)

Van deze soort worden geen verdere onderrassen beschreven.

6. *Platycercus venustus* (= Brown Rosella)

Ook de Brown Rosella kent geen andere onderrassen.

UITERLIJKE KENMERKEN VAN DE SOORTEN

Hoewel ik me realiseer dat een beschrijving van de uiterlijke kenmerken van de vogels nooit zo boeiend en duidelijk kan zijn als een (kleuren)afbeelding heb ik toch gemeend, vanwege de volledigheid van dit artikel, de uiterlijke kenmerken van de ver-

osel

De

ROSELLA'S

schillende soort(en) te moeten beschrijven.

1A. Rosella (*Pl. eximius eximius*)

De kleur van man en pop zijn als volgt:

Bij beide geslachten zijn de borst, schouder en kop helder rood van kleur. De vogels bezitten een witte wangvlek. De buik is geel van kleur met een zichtbare groene glans. De rug is eveneens geel met groenzwarte veerzomen. Door de gezoomde veren wordt het geschubde effect verkregen, dat voor alle Rosella's zo kenmerkend is. De stuit is groengeel, terwijl de grote slagpennen van de vleugels blauw van kleur zijn. De staartveren zijn blauw en wit gebandeerd. De middelste staartveren zijn groen, en de onderstaartveren rood gekleurd.

De ogen zijn bruin, de snavel grijswit en de poten zwartbruin van kleur. De Rosella is 30 - 32 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:

De pop is minder fel rood en heeft een kleinere snavel. Ook is de kop van de pop in het algemeen kleiner. Verder zijn de wangvlekken bij de pop minder wit (meer grijswit) dan bij de man. Rosella poppen kunnen echter het best worden onderscheiden door de kleine grijsachtig bruin gekleurde veertjes rond het oog, die bij de man ontbreken.

1B. Prachtrosella (*Pl. eximius ceciliae*)

De kleuren van de Prachtrosella komen in grote lijnen overeen met die van de 'Gewone' Rosella.

Ik volsta hier daarom met het aangeven van de (kleur)verschillen.

Bij de Prachtrosella zijn alle zwarte veren op rug met brede diepgele randen omzoomd (bij de Rosella zijn deze veel meer groenachtig geel). Vooral bij zonnig weer geeft deze diepgele omzoming een prachtige goudkleurig effect, reden waarom de Prachtrosella onder kwekers ook wel wordt aangeduid met "goudmantel".

In z'n algemeenheid geldt dat de Prachtrosella intenser van kleur is dan de 'Gewone' Rosella. De onderstaartdekveren zijn bij de Prachtrosella diep blauwgroen van kleur. De Prachtrosella is 30 - 32 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:
Zie bij Rosella.

1C. Tasmanische Rosella (*Pl. eximius diemensis*)

De kleuren van de Tasmanische Rosella komen net als bij de Prachtrosella in grote lijnen overeen met die van de 'Gewone' Rosella.

Bij de Tasmanische Rosella is het rood in de veren wat donkerder van tint dan bij de twee andere soorten.

Een ander verschil zijn de witte wangvlekken die bij de Tasmanische Rosella groter van omvang zijn. Verder

zijn de stuitveren bij dit ras lichtblauw gekleurd. De Tasmanische Rosella is 30 - 32 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:
Zie bij Rosella.

2A. 'Gewone' Pennant Rosella (*Pl. elegans elegans*)

De kleur van man en pop zijn overwegend karmijn rood.

De keel, de wangvlekken, vleugeldekeren en de staart zijn blauw gekleurd. De vleugelslagpennen zijn overwegend donkerblauw met een paarsblauwe gloed. De rugdekveren zijn zwart gekleurd en rood omzoomd. De ogen van de Pennant Rosella's zijn donkerbruin van kleur, terwijl de snavel donker hoornkleurig en de poten grijsbruin van kleur zijn.

De jongen van dit ras zijn in het nest olijfgroen van kleur.

Men veronderstelt dat de groene kleur als camouflage dient en de jongen beschermt tegen roofdieren. Opvallend is verder dat de jongen groepjes vormen als ze uitvliegen. Ook dit zou een beschermingsmechanisme zijn tegen natuurlijke vijanden.

Belangrijk om te weten is dat ingeval van voedingstekorten (dierlijke eiwitten) -met name in de eerste 2 weken- de jongen een rode kleur zullen ontwikkelen in plaats van een groene.

Worden zowel groene als rode jongen in het nest gevonden dan is er waarschijnlijk sprake van een kruising van twee verschillende soorten, namelijk de 'Gewone' Pennant Rosella (*Pl. elegans elegans*) x de Noordelijke Pennant Rosella (*Pl. elegans nigrescens*). De 'Gewone' Pennant Rosella is 36 - 38 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:

De man heeft in het algemeen een forsere kop en grotere snavel dan de pop. Verder zijn de middelste staartveren van de pop groen, terwijl die van de man diep blauw zijn.

2B. Noordelijke Pennant Rosella (*Pl. elegans nigrescens*)

De kleur van de Noordelijke Pennant komt vrijwel overeen met die van de 'Gewone' Pennant. Vrijwel, want het rood is bij deze soort wat dieper van kleur, terwijl er ook meer zwart op de rug voorkomt.

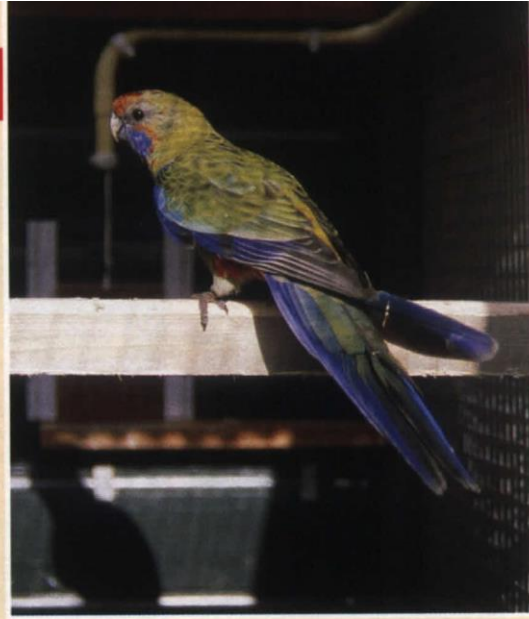
In tegenstelling tot de 'Gewone' Pennant Rosella hebben de jongen bij dit ras een roodkleurige bevedering bij het verlaten van het nest.

Pennant rosella's, circa zeven dagen oud

Jonge Pennant rosella, let op de (nog) groene kleur!

Adelaide (jong)

De Noordelijke Pennant Rosella is beduidend kleiner dan de 'Gewone' Pennant Rosella namelijk ca. 32 cm.

Geslachtsonderscheid:
Als bij de 'Gewone' Pennant Rosella.

2C. 'Donkere' Pennant Rosella
(*Pl. elegans melanoptera*)

Bij deze Pennant, zo valt in de literatuur te lezen, is de lichaamskleur dieprood van kleur, terwijl er meer zwart op de rug voorkomt dan bij het voorgaande ras. De 'Donkere' Pennant Rosella is ongeveer 34 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:
Als bij de 'Gewone' Pennant Rosella.

2D. Fleurieuze Pennant Rosella
(*Pl. elegans fleurieuensis*)

Dit ras is minder intensief (bleker) van kleur dan de drie voorgaande Pennanten.

Geslachtsonderscheid:
Als bij de 'Gewone' Pennant Rosella.

2E. Adelaide Rosella
(*Pl. elegans adelaide*)

Een definitieve kleurbeschrijving van de Adelaide Rosella is erg moeilijk te geven omdat er, zoals bij elke tussenvorm, veel variatie in kleur en tekening voorkomt.

Er zijn veel Adelaiden die door hun intensieve rode kleuren op de Pennant lijken, terwijl anderen zoveel geel in hun veren hebben dat ze meer neigen naar de Strogele Rosella. Een aantal

aanwijzingen betreffende de kleur zijn er echter wel te geven. De hoofdtint van de Adelaide Rosella is rood. De wangen en de keel zijn blauw. De rug is roserood met zwarte veren die geelrood zijn omzoomd. De schouders zijn overwegend zwart, de grote vleugelslagpennen blauw en de stuit rood. De staart is blauw van kleur, waarbij de middelste staartveren een groene weerschijn vertonen.

De ogen van de Adelaide Rosella's zijn donkerbruin van kleur, de snavel donkerblauwachtig grijs en de poten grijsbruin. De jongen van dit ras zijn in het nest veelal grauwgroen van kleur en pas na 12 maanden volledig op kleur. De grote van de Adelaide Rosella varieert van 30 - 35 cm.

Geslachtsonderscheid:
Over het algemeen heeft de man een forsere kop en grotere snavel dan de pop.

2F. Noordelijke Adelaide Rosella
(*Pl. elegans subadelaide*)

Bij de Noordelijke Adelaide schemert bij beide geslachten nog slechts heel weinig rood in de borst. De zwarte rugveren zijn heldergeel omzoomd. Bij dit ras waar vrijwel al het rood is verdwenen is de buik dan ook zuiver geel van kleur. De Noordelijke Adelaide Rosella is 30 - 35 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:
Als bij Adelaide Rosella.

2G. Strogele Rosella
(*Pl. elegans flaveolus*)

De kleur van de Strogele Rosella is bij beide geslachten gelijk. De lichaamskleur is hoofdzakelijk geel. Dit komt trouwens ook tot uiting in zijn wetenschappelijke naam. Flaveolus betekent namelijk geelachtig. De gele kop is voorzien van een rode voorhoofdsband.

De wangvlekken zijn blauw, evenals de vleugelranden en buitenste staartpennen.

De schouders zijn zwart. De onderzijde van de staart is groenachtig geel. De zwarte nek- en rugveren zijn geel omzoomd.

De ogen zijn bruin, de snavel grijsgeel en de poten grijsbruin van kleur.

Jonge Strogele Rosella's zijn witachtig geel van kleur. De Strogele Rosella variëert in grootte van 32 - 36 cm.

Geslachtsonderscheid:
In sommige gevallen is de pop iets valermatter van kleur dan de man. Wanneer dit niet het geval is zal de afmeting van de kop en de snavel het verschil in seksen moeten aangeven.

3A. Westelijke Stanley Rosella
(*Pl. icterotis icterotis*)

Bij beide geslachten zijn de schedel, hals, borst en buik helderrood van kleur. De flanken zijn vaak iets lichter rood van kleur, terwijl ze tevens gele veren bezitten. De wangen zijn diep geel. De zwarte veren van vleugels en rug zijn groen omzoomd. De ogen zijn bruin, de snavel hoorn-

osel

De

ROSELLA'S

kleurig grijs en de poten grijsbruin van kleur.

De Westelijke Stanley Rosella is ongeveer 27 cm groot.

Geslachtsonderscheid:

De pop is duidelijk minder scherp van kleur en in het algemeen kleiner dan de mannelijke exemplaren. Bij de poppen komen vaak in de buikveren en op de kop groene veertjes voor. De kop en het onderlichaam van de pop is daarom veel meer groen dan bij de man. Daarnaast hebben de poppen veelal ook een kleinere wangvlek.

3B. Oostelijke Stanley Rosella (*Pl. icterotis xanthogenus*)

Qua kleur wijkt de Oostelijke Stanley Rosella niet zoveel af van de Westelijke. De wangen zijn bij dit ras minder uitgesproken geel. De rug en vleugels zijn met rood omzoomd, bij de pop minder dan bij de man. Het onderlichaam is rood en geel.

De Oostelijke Stanley Rosella is met zijn 28 - 30 cm. iets groter dan de Westelijke Stanley Rosella.

Geslachtsonderscheid:

De pop is in het algemeen kleiner dan de man en duidelijk matter van kleur.

4A. Bleekkop Rosella (*Pl. adscitus adscitus*)

De kleur van man en pop is gelijk. De kop van de vogels is geelwit. De keel, borst en buik zijn hemelsblauw gekleurd, evenals de staart en de slagpennen van de vleugels.

De veren op de rug zijn zwart en geel omzoomd. Beide seksen hebben een zwarte schoudervlek, die bij de man veelal iets groter schijnt te zijn dan bij de pop. Verder hebben de vogels witte wangvlekken, die aan de onderzijde blauw omzoomd zijn. De stuit is grasgroen en vaag zwart gestreept, terwijl de onderstaartveren rood gekleurd zijn.

De vogels worden 30 - 33 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:

Mannen en poppen zijn moeilijk van elkaar te onderscheiden.

Zoals reeds eerder opgemerkt hebben mannen veelal een iets grotere zwarte schoudervlek. Evenals bij de meeste soorten heeft de man een wat grotere en meer afgeplatte kop. Verder wordt ook wel verondersteld dat de man een bredere nek en grotere ogen heeft dan de pop.

4B. Blauwwangbleekkop Rosella (*Pl. adscitus amathusiae*)

Voor de kleurbeschrijving verwijs ik naar de Bleekkop Rosella.

Ik volsta hier weer met het aangeven van de verschillen.

De Blauwwangbleekkop Rosella heeft, zo doet de naam al vermoeden, blauwe wangvlekken. Een ander verschil is de ietwat gele vlek op de borst, die bij de voorgaande soort ontbreekt. De Blauwwangbleekkop Rosella is kleiner van stuk dan de Bleekkop Rosella.

De vogels zijn ca. 28 - 32 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:

De mannen hebben overwegend een grotere en meer afgeplatte kop dan de poppen.

5. Geelbuik Rosella (*Pl. caledonicus*)

De algemene lichaamskleur van de Geelbuik is goudgeel.

Beide seksen hebben een gele kop die enigzins bruin beschaduwde is. De vogels bezitten blauwe wangvlekken, een rode voorhoofdsband en blauwe vleugelranden. Ook de onderzijde van de staart is blauw gekleurd. De rugveren zijn overwegend zwart met een enigzins groene omzoming. De stuit is olijfgroen van kleur.

De ogen zijn bruin, de snavel geelgrijs en de poten grijsbruin. De vogels zijn ongeveer 38 tot 40 cm. groot.

Van de Geelbuik zijn een paar belangrijke zaken op te merken. Zo is hij de grootste van alle Rosella's en heeft hij een minder opvallend gevlekte rug dan de overige soorten. Verder blijkt het gedrag van de Geelbuik af te wijken van de overige soorten.

De wetenschappers vermoeden dan ook dat de Geelbuik Rosella de primitiefste soort onder de Rosella's is en nog het dichtst staat bij de papegaai, de soort waar de Rosella's van afstammen.

Bij een oppervlakkige beschouwing doet de Geelbuik Rosella denken aan de Strogele Rosella. Er zijn echter een paar belangrijke verschillen, te weten:

- de Geelbuik Rosella is groter van formaat dan de Strogele.
- de Geelbuik Rosella is overwegend geelgroen en warmer van kleur dan de Strogele.
- de rug- en vleugeltekening is bij de Geelbuik Rosella beduidend minder opvallend.

- de nek en rugveren zijn bij de Geelbuik Rosella enigzins groen omzoomd, terwijl deze bij de Strogele Rosella geel omzoomd zijn.

- beide soorten hebben een ander leefgebied.

Geslachtsonderscheid:

De kop van de man is aanzienlijk breder en forser van bouw dan bij de pop. Hetzelfde geldt voor de snavel.

6. Brown Rosella (*Pl. venustus*)

De schedel en achterkop zijn bruinzwart tot zwart. De wangen zijn wit en op de keel afgezet met een blauwe brede rand. De veren op de hals en de rug zijn zwart en geel omzoomd. De schouderveren zijn zwart. Buik en stuit zijn geel. De grote vleugeldekveren zijn lichtblauw met zwart. De staart is blauwbruin met donkerblauwe randen die op hun beurt weer met wit zijn omzoomd. De onderste buikveren zijn rood, de binnenzijde van de staart blauw. De ogen zijn zwart, snavel lichtgrijs en de poten zwartbruin. De vogels zijn ongeveer 28 cm. groot.

Geslachtsonderscheid:

Het geslacht blijkt bij de Brown Rosella erg moeilijk te onderscheiden. Ook wat kop- en snavelgrootte betreft is er meestal nauwelijks enig verschil tussen beide geslachten waar te nemen. Zekerheid kan worden verkregen door de vogels te laten sexen bij een dierenarts.

Opmerking

Het is erg opvallend dat verschillende auteurs, wat betreft de grootte van de vogels, verschillende maten opgeven. Zo vermeldt de ene auteur bijvoorbeeld bij de Geelbuik Rosella een grootte van 30 cm., terwijl de andere een grootte van 32-36 cm. opgeeft.

Ik vermoed dat de verklaring ligt in het feit dat bepaalde soorten een zeer groot verspreidingsgebied hebben. Bergman stelt namelijk dat geografische rassen van een soort kleiner zijn naar mate het in de gebieden waar ze zich ophouden warmer is.

Tot zover het eerste deel over Rosella's. In het tweede deel zal onder andere ingegaan worden op het verspreidingsgebied van de verschillende soorten, het leefgebied, de voeding, de huisvesting en het broedproces.